

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

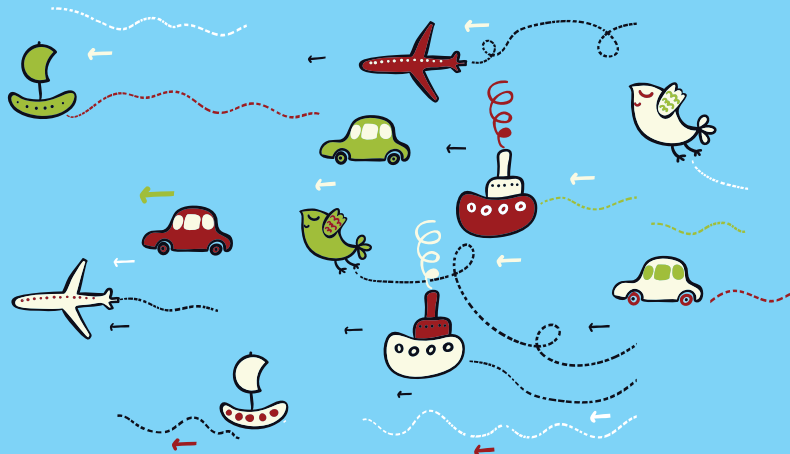
NR 13 • 11. AUGUST 2010

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA HÄÄLEKANDJA, ASUTATUD 1925. AASTAL

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda kutsub Teid Ärihooaja 2010/2011 avamisele

Kaubanduskoda 85. aastapäeva puhul kutsume Teid meile külla.

Ärihooaja avamine toimub 28. augustil kell 11.45–16.00 Kaubanduskodas ning selle ümbruses.

Ärihooaja 2010/2011 avab Kaubanduskoda juhatuse esimees Toomas Luman, meeleolu loob ansambel Estonian Brass, päeva juhhib Marko Reikop.

Külastamiseks on avatud Kaubanduskoda ruumid: suures saalis saate kätt proovida käsitöötubades, kaminasaalis pakub LIVIKO degusteerimiseks veine ning sommeljee Urvo Ugandi viib läbi veinikoolituse.

Kaubanduskoda sisehoovis on avatud kohvik, toitlustamine toimub Kaubanduskoda kõrval asuval vaateplatvormil. Piiskopi aias toimub kampaania „Aus hinnastamine“ esitlemine ning allkirjastamine. Lastele pakub tegevust Piip&Tuut Lasteteater (Toomkooli 13). Päeva lõpetab Swedbanki kammerkoori Studium Vocale kontsert Toomkirikus Tiina Soob'i juhendamisel ning traditsiooniline visiitkaardiloterii.

Parkimisinfo:

Liikluse sujuvamaks korraldamiseks vanalinnas palume parkida autod Kaarli puiesteele või Meriton Grand Conference & Spa Hotel'i ees ning kõrval asuvasse parklatesse.

Lisainfo: Annika Eesmaa

Tel: 604 0060 • E-post: annika@koda.ee

Iga liige loeb! | www.koda.ee

Ekspordi Akadeemia SÜGISSEMINARID 2010

**EKSPORDI
AKADEEMIA**

SEMINARID TIPPIJUHTIDELE

TRENDID (25. august)

Sa kulutad 12% oma ajast ehk 1 tunni igast 8-tunnisest tööpäevast mõeldes TULEVIKULE. Miks mitte kasutada seda tundi konstruktiiivsel? Lektorid: Peaesineja on Magnus Lindkvist (The Trendspotter), lisaks esinevad Jakob Saks ja Juhan Bernadt. Maksumus: 1599 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

KLIENDISUHTED (15. september)

Kuidas luua tõeliselt väärtuslikke ja tõhusaid kliendisuheteid nii nagu kliendid seda tahavad? Lektorid: Peaesineja on Magnus Westerberg, lisaks esinevad Jakob Saks ja Juhan Bernadt. Maksumus: 1599 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

VÕTME TEGEVUSED (6. oktoober)

Konkurentsieelis ei ole kunagi eraldiseisev asi või omadus, vaid ta tuleneb alati mingite tegevuste paremini tegemisest. Milliste tegevustega on mõtet ise tegeleda, millised on mõtet väljast sisse osta? Lektorid: LeeAnne Haworth, Liina Kippasto (Baltika Grupp), Raul Järve (Swedbank), Jakob Saks, Juhan Bernadt. Maksumus: 1299 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

VÕTME RESSURSID (27. oktoober)

Väga sageli on peale füüsilise, intellektuaalse, inim- ning finantsressursside üheks tähtsamaks ressursiks ettevõtte MAINE. Tony Apéria on selle ala üks tippspetsialiste maailmas. Lektorid: Peaesineja Tony Apéria, lisaks esinevad Jakob Saks, Juhan Bernadt. Maksumus: 1599 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

PARTNERID (17. november)

Tänapäeval on praktiliselt võimatu ühtegi äri teha isoleeritult. Partneritel võib olla teie ärimudelil oluline roll – nad võivad teostada võtmetegevusi teie eest või siis panustada võtmeressurssidesse. Lektorid: Erik M. Bush, Toomas Kuuda, Ott Lumi ja Andreas Kaju (Meta Advisory Group), Jakob Saks, Juhan Bernadt. Maksumus: 1299 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

TULUD JA KULUD (8. detsember)

Kulude osas on üks tähtsamat teemasid tänases majandus-olukorras kulude vähendamine. Kuidas optimeerida oma protsesse ja väärtusahelat, et minimeerida kulusid? Lektorid: Jaan Uustalu (Wahlquist Verkstader), Raidla Lejins & Norcoux esindaja, Jakob Saks, Juhan Bernadt, Siim Raie. Maksumus: 1299 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

SEMINARID KESKASTMEJUHTIDELE

TRENDID (25. august)

Seminar toimub koos tippjuhtidega. Sa kulutad 12% oma ajast ehk 1 tunni igast 8-tunnisest tööpäevast mõeldes TULEVIKULE. Miks mitte kasutada seda tundi konstruktiiivsel? Lektorid: Peaesineja on Magnus Lindkvist (The Trendspotter), lisaks esinevad Jakob Saks ja Juhan Bernadt. Maksumus: 1599 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

KLIENDISUHTED (16. september)

Kliendisuhete arendamine. Kuidas kliente leida, kuidas neid hoida, kuidas tästa käivet ühe kliendi lõikes? Lektorid: Kristi Liiva (Swedbank), Laurent Descharreaux (Complus Consulting), Ahto Reinaru (AutomatWeb), Jakob Saks, Juhan Bernadt. Maksumus: 1299 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

VÕTME TEGEVUSED (7. oktoober)

Konkurentsieelis ei ole kunagi eraldiseisev asi või omadus, vaid ta tuleneb alati mingite tegevuste paremini tegemisest. Lektorid: Mattias Mustonen (Swedbank), Jakob Saks, Juhan Bernadt. Maksumus: 1299 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

VÕTME RESSURSID (27. oktoober)

Seminar toimub koos tippjuhtidega. Väga sageli on peale füüsilise, intellektuaalse, inim- ning finantsressursside üheks tähtsamaks ressursiks ettevõtte MAINE. Tony Apéria on selle ala üks tippspetsialiste maailmas. Lektorid: Peaesineja Tony Apéria, lisaks esinevad Jakob Saks, Juhan Bernadt. Maksumus: 1599 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

PARTNERID (18. november)

Kuidas koostööd arendada, kuidas olla võrgustikus oluline osapool, kuidas võrgustikke toita? Kuidas toimivad erinevad võrgustike vormid, näiteks klastrid? Mis on oluline ühe klasteri rajamise ja selles osalemise juures? Lektorid: Erik M. Bush, Toomas Kuuda, Mait Palts, Jakob Saks, Juhan Bernadt. Maksumus: 1299 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

TULUD JA KULUD (8. detsember)

Seminar toimub koos tippjuhtidega. Kulude osas on üks tähtsamat teemasid tänases majandusolukorras kulude vähendamine. Kuidas optimeerida oma protsesse ja väärtusahelat, et minimeerida kulusid? Lektorid: Jaan Uustalu (Wahlquist Verkstader), Raidla Lejins & Norcoux esindaja, Jakob Saks, Juhan Bernadt, Siim Raie. Maksumus: 1299 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

ÕPPEVIISIIDID TIPP- JA KESKASTMEJUHTIDELE

Õppepäev Tallinnas - 26. augustil 2010

- 10.00 Sissejuhatus Eesti Kaubandus-Tootuskoda peadirektori Siim Raie poolt. Ettekannete teemal „EASi rahvusvahelistumine ja eksporditegevus, millistel põhimõtetel toimatakse, millist abi on võimalik EASist taotleda?“ (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Maria Alajõe)
- 10.30 Ettekannete teemal „Millistel põhimõtetel garanteerib EAS eksporditehinguid, kuidas see toimib? Kredexi toimimis- põhimõtete ja ettevõtjale mõeldud tugiteenus ülevaade“ (Kredex, Lehar Kütt)
- 11.00 Ettekannete teemal „Arengefondi tegevused ekspordi arendamisel, tööpõhimõtted.“ (Arengefond, Kitty Kubo)
- 11.30 Ettekannete teemal „Milline on pankade rahastamispoliitika, kas olukord on muutunud (võrreldes 2009. aastaga)?“ (Swedbank, Krõõt Kilvet)
- 12.00 Lõuna Kaubanduskojas
- 12.45 Väljasõit
- 13.00 Baltika Grupp AS (Veerenni 24) www.baltikagroup.com Presentatsioon, tootmisega tutvumine, diskussioon
- 15.00 Tallink Grupi AS külastus (Tartu mnt 13) www.tallink.com Presentatsioon, diskussioon

Õppepäeva maksumus osalejale on 450 krooni (hind sisaldab bussitransporti, toitlustust, lisandub käibemaks). Osalejate arv on piiratud, huvilistel palume kindlasti ühendust võtta projektijuhi Eva Maraniga kas telefoni teel 604 0083 või e-posti teel eva@koda.ee.

Õppevisiidid Soome - 23.–24. september

Õppevisiidi eesmärk on uurida ja süveneda sellesse, kuidas Soome ettevõtted on jõudnud praegusele eksporditasemele. Mida teeb riik selle heaks ja kuidas toimub era- ning avaliku sektori koostöö?

Õppevisiidid Rootsi - 25.–26. november

Jätkusuutlikkus laiemas mõistes on muutunud arenenud riikides üha tugevamaks trendiks. Täna on jätkusuutlikkus, roheline mõtteviis ja õiglane kaubandus (*fair trade*) eristav konkurentsifaktor, mis pikemas perspektiivis on nõutud faktor, et üleilmsel turudel tegutseda saaks. Sellepärast külastame Rootsi ettevõtteid, kes on jätkusuutlikku mõtteviisi edukalt rakendanud ja rahvusvaheliselt edu saavutanud.

Ekspordi Akadeemia korraldamist kaasrahastab Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse Teadmiste ja oskuste arenguprogrammi raames Euroopa Sotsiaalfond.

Info ja registreerimine:
EVA MARAN • Tel: 604 0083 • E-post: eva@koda.ee
www.koda.ee

SIIM RAIE
Peadirektor

Sügis 2010 – euro ja eksport

Üle mitme aasta möödus südasuvi ettevõtjate jaoks üllatusteta – käibemaks ei tõusnud ja isegi ühtegi salakavalat seaduseelnõu ei paisatud kooskõlastamisele.

Üks oluline ootus – euro kasutuselevõtt – sai lõpliku kinnituse, kuid seegi oli üsna pikalt ette aimata. Kas see tähendab head või on tegemist vaikusega enne tormi?

Kuna siseriiklik tarbimine teeb jätkuvalt vähikäiku ja välis-turgudel positsioonide võitmine on aastatepikkuse töö küsimus, siis rõõmust rõkata meil põhjust ei ole ja sügiski töötab tulla ettevõtjate jaoks pingutusterohke.

Ma tõesti loodan, et kõikidel on ettevalmistused euro kasutuselevõtuks juba alanud: infosüsteemid üle vaadatud, vajalikud muudatused planeeritud ja tellitud ning need, kel sularahaga rohkem kokkupuudet, valmistuvad juba ka reaalselt paralleelkasutusperioodiks ja raha vahetamiseks. Selleski Teatajas jagab Pangaliit oma infot ja nõu neis küsimustes.

Kaubanduskoja poolt ellu kutsutud Ausa hinnastamise lepe on valmis, avaldasime selle juba juunikuises numbris ning seekord vastab Mait Palts sellega seoses tekkinud ja korduma kippuvatele küsimustele. 28. augustil toimuval Koja Ärihooaja avamisel saab Ausa hinnastamise kampania ametliku stardi ja loodan teid kõiki näha ütlemas oma klientidele ja tarbijatele: „Me ei kasuta euro kasutuselevõttu ära (majanduslikult) põhjendamatuks hinnatõusuks.“

Tarbijakaitseameti juulikuu järelevälve statistika näitab selgelt, et pooled kaupmehed ei saanud õigeaegselt hakkama hindade kahes vääringus avaldamisega ning vigu tehti ka ümardamisel ja eksiti krooni-euro kursi (15,6466) vastu. Kogu Koja sügishooaega jääb saatma euroraha ettevalmistuse teema ning loodan, et meie liikmete jaoks saab see olema sama valutu kogemus, kui ELiga liitumine, kus õigeaegne ettevalmistustöö tasus end kuhjaga ära.

Tahame väga näha positiivseid arenguid ka meie ekspordi arendamise alastes tegevustes. Jätkuvad kõik koolitused, Ekspordi Akadeemia, välja on minemas mitmeid äridelegatsioone (Hiina, Valgevene, Leedu jne) ning varasügisel avalikustame ka eksporditakistuste uuringu tulemused.

Juunikuine statistika näitas küll ekspordi märkimisväärset kasvu võrreldes möödunud aastaga, kuid see tuleb enamasti olemasolevate eksportööride mahtude kasvust. Meeldiv oleks aga näha rohkem uusi eksportööre ja uusi ekspordikõlblikke tooteid.

Meie kontaktvahendusteenus töötab täie hooga ja augustis alustame juba ka järgmise aasta eksportööride kataloogi (Estonian Export Directory 2011) koostamist. Meie saamegi aidata enamasti kontaktide ja infoga. Toode, mida välis-turgudel müüa, peab aga teil endil olemas olema.

Ettevõtete rahvusvahelistumisele peaks kaasa aitama ka Talendid koju! projekti käivitamine. Nii välismaal õppivate Eesti noorte kui tööandjate küsitlused on valmis ning nende põhjal valmib septembriks internetiportaali, mille kaudu saavad ettevõtted hakata välismaal õppijate hulgast endale sobivaid praktikante ja töötajaid otsima. Uuringu esialgsete tulemuste põhjal võin julgelt väita, et noorte valmisolek asuda kodumaiste ettevõtete teenistusse on kõrge.

Et ühiselt sügisesele ärihooajale hoog sisse lükata, kutsume kõiki liikmeid traditsioonilise Kaubanduskoja Ärihooaja avamisele (kutsed saadetakse eraldi e-posti teel) 28. augustil Tallinnas, Toompeal meie majas ja selle kõrval olevas Piiskopi aias. **T**

Kogu Koja sügishooaega jääb saatma euroraha ettevalmistuse teema ning loodan, et meie liikmete jaoks saab see olema sama valutu kogemus, kui ELiga liitumine, kus õigeaegne ettevalmistustöö tasus end kuhjaga ära.

Sisukord

Juhtkiri

Sügis 2010 – euro ja eksport 3

Seadusandlus

Küsimused ja vastused 5

Ausa hinnastamise kokkuleppest

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja 7

elektriaktsiisi seaduse muutmise eelnõu

Kõrgelt kvalifitseeritud kolmandate 8

riikide spetsialistid saaksid tulevikus

lihtsamalt Eestisse tööle asuda

Muudatused keskkonnamõju hindamises 10

Ettevõtjale eurost

Euro sularaha jaekaubanduses 9

Koja gallupid

11

Euroopa uudised

11

Välisministeerium

Eesti ettevõtjate võimalustest Norra turul 13

Kontaktkohtumised ja messid

Hiina ärimaailm tuleb Eestisse 14

Hong Kong kutsub 15

Kontaktkohtumised AgroMatch ja 16

firmakülastused põllumajandusmessi

Agromek 2010 raames

Sotsiaalne ettevõtlus

Eesti Töötukassa ja Eesti Noorsootöö 17

Keskus alustasid koostööd vabatahtliku

tegevuse pakkumiseks töötutele

Innovatsiooniveerg

Mis teeb disainist juhtimisinstrumendi ja 18

kuidas seda konkurentsivõitluses ellu rakendada?

Teated

19

Juubilarid

20

Riigihanketeated

21

Koostööpakkumised

21

Liikmelt liikmele

22

Kalender

Ekspordi Akadeemia

Seminar „Trendid” tipp- ja keskastmejuhtidele

25. august **Õppepäev Tallinnas** tipp- ja keskastmejuhtidele

26. august **Seminar „Kliendisuhted”** tippjuhtidele

15. september **Seminar „Kliendisuhted”** keskastmejuhtidele

16. september **Seminar „Võtmetegevused”** tippjuhtidele

6. oktoober **Seminar „Võtmetegevused”** keskastmejuhtidele

7. oktoober **Seminar „Võtmeressursid”** tipp- ja keskastmejuhtidele

27. oktoober **Seminar „Partnerid”** tippjuhtidele

17. november **Seminar „Partnerid”** keskastmejuhtidele

18. november **Seminar „Tulud ja kulud”** tipp- ja keskastmejuhtidele

8. detsember Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn)

Eva Maran • Tel: 604 0083 • E-post: eva@koda.ee

21.–27. august

Äriviit Hiinasse

Kristy Tättar • Tel: 604 0093 • E-post: kristy@koda.ee

28. august

Ärihooaja 2010/2011 avamine

Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn)

Annika Eesmaa • Tel: 604 0060 • E-post: annika@koda.ee

7. september

Ettevõtluskonkursside Ettevõtluse Auhind 2010 ning

Eesti Ettevõtete Konkurentsivõime Edetabel 2010

auhinnagala Estonia Kontserdisaal

Piret Salmistu • Tel: 604 0060 • E-post: piret@koda.ee

13. september

Välismessikoolitus

Kaubanduskoja Jõhvi esinduses (Pargi 27, Jõhvi)

Lidia Friedenthal • Tel: 604 0077 • E-post: lidia@koda.ee

13. ja 14. september

Ekspordiplaani koostamise koolitus – I osa

Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn)

Lidia Friedenthal • Tel: 604 0077 • E-post: lidia@koda.ee

14. september

Seminar: Kuidas olla edukas riigihangetel?

Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn)

Marju Naar • Tel: 604 0092 • E-post: marju.naar@koda.ee

14. september

Turu-uuringute koostamise koolitus

Kaubanduskoja Jõhvi esinduses (Pargi 27, Jõhvi)

Haili Kapsi • Tel: 604 0078 • E-post: haili@koda.ee

20. september

Ekspordiplaani koostamise koolitus – II osa

Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn)

Lidia Friedenthal • Tel: 604 0077 • E-post: lidia@koda.ee

20.–24. september

Äriviit Leedu Vabariiki

Kristy Tättar • Tel: 604 0093 • E-post: kristy@koda.ee

27. sept – 1. okt

Äriviit Valgevenes

Kristy Tättar • Tel: 604 0093 • E-post: kristy@koda.ee

23.–24. november

Kontaktkohtumised säästliku ehitusega

tegelevatele ettevõtjatele ja organisatsioonidele

Västeras, Rootsis

Kristy Tättar • Tel: 604 0093 • E-post: kristy@koda.ee

1. detsember

Kontaktkohtumised AgroMatch ja

firmakülastused põllumajandusmessi Agromek 2010 raames

Kristy Tättar • Tel: 604 0093 • E-post: kristy@koda.ee

MAIT PALTS

Poliitikakujundamise- ja õigusosakonna juhataja

Küsimused ja vastused Ausa hinnastamise kokkuleppes

Juba suve algul valminud ja ka Teatajas tutvustatud Ausa hinnastamise kokkuleppe tekst on tänaseks liitumisvõimaluse ootel. Nimelt peaks juba 28. augustil avanema euroveebis võimalus kokkuleppega liituda ning pärast liitumist ka vastavat märgist kasutada. Täna on valmis ka märgise kujundus, millega (nagu ka kokkuleppe tekstiga) saab tutvuda Kaubanduskoja veebilehel www.koda.ee.

Kuna juba praegu on ettevõtjad kokkuleppe vastu huvi tundnud ning küsimusi esitanud, toon alljärgnevalt ära sagedamini esitatud küsimused ning vastused ausa hinnastamise leppe kohta.

Milleks on Ausa hinnastamise kokkulepe vajalik?

Kokkuleppe eesmärk on ära hoida majanduslikult põhjendamatu kaupade ja teenuste hindade tõstmine euro kasutuselevõtmise käigus. Paljude riikide kogemus on näidanud, et sarnased kokkulepped on aidanud põhjendamatu hinnatõusu ära hoida ning samuti on liitumine andnud liitunud isikutele võimaluse täiendavalt avalikkusele kinnitada, et euro kasutuselevõtmine iseeneest hinnatõusu kaasa ei too. Samuti on kokkuleppe eesmärk aidata kaasa euro võimalikult sujuvale kasutuselevõtmisele, mille puhul on kindlasti oluline see, et kauplejad on teadlikud euro kasutuselevõtmisega seotud asjaoludest ja oskavad ka oma klientidele vajalikku infot edasi anda ja nende küsimustele vastata.

Euro kasutuselevõttu võib pidada edukaks ainult juhul, kui see ei too kaasa kiirenenu inflatsiooni, kuna kiirenenu inflatsioon loob palga-

surve, mis alandaks hetkel Eesti ettevõtete konkurentsivõimet.

Kes võivad Ausa hinnastamise kokkuleppega liituda?

Liituda võivad kõik kaupu ja teenuseid pakkuvad isikud sõltumata juuriidilisest vormist sh nii jae- kui hulgimüügi ettevõtteid, tootjad, teenusepakkujad, kohalikud omavalitsused ning kohalike omavalitsuste ja riigi osalusega ettevõtteid.

Kus saab tutvuda kokkuleppe teksti, märgi ning märgi stiiliraamatuga?

Kokkuleppe teksti, selle ingliskeelse tõlkega ning märgise ja stiiliraamatuga saab tutvuda nii euroveebis <http://euro.eesti.ee> kui ka Kaubanduskoja veebilehel www.koda.ee Ausa Hinnastamise Kokkuleppe rubriigis.

Kokkuleppega liitumisel saavad liitujad õiguse kasutada „Euro hinda ei tõsta” logo tasuta. Logo eksponeerimist erinevatel viisidel reguleerib stiiliraamat.

Kuidas saab liituda?

Liitumiseks tuleb täita avaldus, mille leiab Eesti euroveebilt aadressil: <http://euro.eesti.ee>. Avalduse saab esitada nii elektrooniliselt kui ka paberikandjal. Liitumine algab

28.08.2010 ning liitumist võimaldatakse kogu eeldatava kokkuleppe kehtivuse jooksul.

Kui avaldust soovitakse elektrooniliselt esitada, siis tuleb vastavate lahtritega vorm veebilehel ära täita ning kinnitada sisestatud andmed vastavale nupule hiirekursoriga klikates. Seejärel saadetakse isiku e-postiaadressile (sellele, mis eelnevalt on vastavasse lahtrisse sisestatud) avaldus, mis tuleb digiallkirjastada ja edastada vastavalt liitumise juhistes toodud e-postiaadressile.

Paberikandjal avalduse esitamise soovi korral tuleb avalduse vorm euroveebis täita, välja printida ja saata allkirjastatult viidatud postiaadressile või faksida (konkreetsed numbrid ja postiaadress on näha avalduse juures).

Kui avaldus on esitatud ja avaldusega seoses puudusi ei ilmne, siis sisestatakse liitunud isiku nimi liitujate avalikku nimekirja. Vajadusel võetakse liitujaga andmete täpsustamiseks ka ühendust – eelkõige siis, kui neis esineb ebatäpsuseid või puuduseid.

Kuigi avalduste kontrollimine ja töötlemine võtab teatud aja, ei tohiks liitumine puudusteta ja korrektset esitatud avalduse korral võtta aega üle ühe tööpäeva.

Millal saab hakata kasutama kokkuleppe logo ja kuidas logo kättesaamine toimub?

Logo kasutusõigus tekib pärast seda, kui isik on liitunud kokkuleppega, tutvunud logo kasutamise tingimustega, kinnitanud nende järgimist ja kantud liitunud isikute nimekirja euroveebis. Eelnimetatud liitumistoimingud saab teha euroveebis koos kokkuleppega liitumise avalduse vormistamisega.

Kokkuleppe logoga kleebise saavad liituja endale tasuta. Neid valmistatakse kahes suurus (210x88mm ja 105x44mm) ning ühe tegevuskoha kohta saadetakse liitujale kaks suuremat ja kolm väiksemat kleebist. Suuremate koguste korral toimub koguste kokkuleppimine ja kättesaamine eraldi. Logole on võimalik ka ise Eesti Kaubandus-Tööstuskotta (Toom-Kooli 17, Tallinn) järele tulla.

Logo stiiliraamat on leitav euroveebist <http://euro.eesti.ee> ja Kaubanduskoja veebilehel www.koda.ee Ausa Hinnastamise Kokkuleppe rubriigis.

Logo on võimalik kasutada ka elektroonilisel kujul, mis on vajalik näiteks juhul, kui liituja soovib seda suuremal kujul välja panna teenuste või kaupade pakkumise kohas. Säilitades logo proportsioone ja järgides stiiliraamatu põhimõtteid, on logo võimalik kasutada kõikvõimalikel müügiedendusmaterjalidel. Logo stiiliraamat on leitav euroveebist <http://euro.eesti.ee> või Koja veebilehel www.koda.ee Ausa Hinnastamise Kokkuleppe rubriigis.

Kes teostab järelevalvet kokkuleppe sätete täitmise osas?

Järelevalvet teostab Tarbijakaitseamet. Tarbijakaitseameti poolt kaebuse lahendamise soovitavaks eelduseks on, et kaebaja on enne pöördunud ettevõtja poole, kelle puhul on kokkuleppe rikkumise kahtlus ja ettevõtja on keeldunud reageerimast või pole pretensiooniga nõustunud. Esmane ettevõtja poole pöördumine ei ole kohustuslik, kuid siiski soovitatav. Kokkuleppe rikkumise kahtlusest saab teada nii telefoni, kui vastava teatevormi kaudu euroveebis. Logo kasutusõiguse tingimuste (litsentsi) üle teostab järelevalvet nii Rahandusministeerium (või tema poolt volitatud isik) kui ka Tarbijakaitseamet.

Millal kohaldatakse sanktsioone kokkuleppega liituja suhtes?

Sanktsioone rakendatakse eelkõige juhul, kui tuvastatakse kokkuleppe rikkumine ja põhjendamatu hindade tõstmine euro kasutuselevõtmise käigus. Põhjendamatuks hindade tõstmiseks loetakse üldiselt olukorda, kui liituja ei suuda esitada ühtegi majanduslikku põhjendust hinnatõusu suhtes või tunnistab, et on tõstnud hindu seoses euro kasutuselevõtmisega. Põhjendamatuks hinnatõusuks ei loeta kindlasti olukorda, kui see on

põhjendatud liitujast sõltumatust asjaoludest – näiteks, kui jae-müüja on sunnitud hindu tõstma seetõttu, et hulgi kaupleja on tõstnud hinda või maailmaturu hindade tõustust tingituna, on sisseostu hind kõrgem. Sellises olukorras ei saa kaupleja tegevust lugeda põhjendamatuks hinna tõstmise osas.

Milliseid sanktsioone saab kohaldada rikkujate suhtes?

Tarbijakaitseamet võib teha liitujale ettepaneku (suulises või kirjalikus vormis) mingi toimingute tegemiseks, et liituja tegevus oleks kooskõlas kokkuleppes sätestatuga. Kokkuleppe rikkumise ilmnemisel võib liituja nimekirjast ka kustutada. Võimalik on ka trahvi kohaldamine. Tarbijakaitseametil on õigus trahvida kokkuleppe rikkujat tarbijakaitseaduse alusel (ebaasa kauplemisvõtte kasutamine) kuni 50 000 krooniga (nt olukorras, kus rikutakse kokkuleppe tingimusi ja kasutatakse samal ajal kokkuleppe logo).

Arvestada tuleb ka sellega, et kui isiku nimi kustutatakse liitunute nimekirjast, siis pole tal ka kokkuleppe logo kasutamise õigust. Sealjuures pole logo kasutusõiguse äravõtmise eelduseks nimekirjast kustutamine, vaid logo kasutusõiguse võib isikult ära võtta ka juba siis, kui ilmneb kokkuleppe rikkumine.

Kuidas tutvustatakse Ausa hinnastamise kokkulepet ja märki tarbijatele?

Ausa hinnastamise kokkuleppe tutvustamiseks nii ettevõtjatele kui ka tarbijatele on kavandatud ulatuslik teavitustegevus alates augusti lõpust kuni euro kasutuselevõtmiseni. Teavitus on planeeritud eelkõige massimeedia ja välireklaami kaudu ning seda koordineerib Rahandusministeerium, kes korraldab ka üldist euroteavitus. **T**

Eltoodu kõrval on eelnõus ka muudatusi, mis EL direktiividest otseselt ei tulene. Viimased puudutavad muuhulgas kääritatud jookide, õlle ja veini väiketootjatele kohaldatavaid aktsiisilaopidamise eritingimusi.

Täpsustatakse sigari ja sigarillo määratlust

Tubakatoode definitsioonis täpsustatakse sigari ja sigarillo määratlust. Uue määratluse kohaselt peab sigari välimine ümbrisleht olema tubakast. Viimane nõue ei kehti aga sigarite ja sigarillode puhul, mis koosnevad osaliselt ainetest, mis pole tubakas. Vastav muudatus on tingitud eelkõige sellest, et vältida sigareti n-õ kantimist sigariks, kui välimine ümbrisleht on paberist, mis on sigarile omast värvi. Vastav kantimine on aktuaalne olukorras, kus sigarite aktsiisi alammäär on madalam sigarettide aktsiisi alammäärast. Nii on sigareid kanditud sigarettideks liikmesriikides, kus sigareid maksustatakse madalama määraga. Eestis on sigarid siiski maksustatud kõrgema määraga kui sigarettid, mistõttu sigarettide kantimist sigariks siin iseenesest ei toimu. Samuti ei eristata eelnõu kohaselt enam sigareid sigarillodest kaalu alusel, sest see ei ole vajalik ühesuguse aktsiisimäära rakendamise tõttu.

Sigareti definitsiooni täpsustatakse pikkuse määratlusega

Kehtiva seaduse alusel on olukord selline, et kui sigareti pikkus ilma filtri või suuotsikuta on üle 9 cm, siis peetakse selle sigareti iga kuni üheksasentimeetrist osa eraldi sigarettiks. Seega loetakse eltoodu alusel kuni 18 cm pikkust sigaretti kaheks sigarettiks, kuid arvestades sigareti klassikalist pikkust (6 cm),

peaks lugema seda tegelikult kolmeks sigarettiks. Eelnõu seletuskirjas on muuhulgas mainitud ka seda, et maksmisele kuuluva aktsiisiumma vähendamise eesmärgil turustatakse nt Saksamaal 18 cm pikkuseid tubakarulle, mida tarbija lõikab kolmeks osaks. Eelnõu loeb ühe sigareti maksimaalseks pikkuseks 8 cm, kuni 11 cm pikkusega sigaretti loetakse kaheks, kuni 14 cm pikkusega sigaretti kolmeks sigarettiks jne. Nimetatud muudatuste eesmärk ongi vähendada aktsiisi maksimisest kõrvalehoidumisi sigareti pikkust ära kasutades.

Muutuvad aktsiisilaopidamise eritingimused

Üks olulisem muudatus, mida eelnõuga kavandatakse, puudutab aktsiisilaopidamise eritingimuste muutmist. Kehtiva seaduse alusel võib õlut ja kääritatud jooki toota aktsiisilaos soodsamates tingimustes, kui aastane tootmismahut on kuni 4000 liitrit, tootmine toimub väljaspool linna, alevit või alevikku asuvas turismitalus ning kui toodetud alkoholi müüakse ja

Muudatusega suurendatakse õlle tootmismahutu 40 000 liitrile ning kääritatud joogi ja veini tootmismahutu 15 000 liitrile. Siinkohal tuleb mainida, et erinevalt eelnõust ei luba kehtiv seadus eelnimetatud väiketootjal veini üldse toota.

tarbitakse kohapeal. Muudatusega suurendatakse õlle tootmismahutu 40 000 liitrile ning kääritatud joogi ja veini tootmismahutu 15 000 liitrile. Siinkohal tuleb mainida, et erinevalt eelnõust ei luba kehtiv seadus eelnimetatud väiketootjal veini üldse toota. Ühtlasi on vastaval tootjal kohustus olla sõltumatu teistest tootjatest. Ära on jäetud väiketootja kohustused olla

MART KÄGU

Poliitikakujundamise- ja õigusosakonna jurist

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise eelnõust

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise eelnõu (edaspidi eelnõu) ettevalmistamise tingis elukõige vajadus kooskõlastada Eesti õigus EL direktiividega, mis puudutavad tubakatoodete aktsiisi struktuuri ja määra. Sellest tulenevalt tõstetakse tubakatoodete aktsiisi alammäärasid ja täpsustatakse tubakatoodete definitsioone.

turismitalupidaja ja müüa alkoholi kohapeal tarbimiseks (turismitalus). Eelnõu kohaselt võib väiketootja teostada ka kõnealuste toodete hulgemüüki, aga sellisel juhul peab ta järgima kõiki alkoholiseadusest tulenevaid nõudeid.

Eelnõu seab siiski ka mõned täiendavad kohustused soodustingimustel aktsiisilao pidamisele. Lisaks kehtiva seaduse alusel esitatavatele dokumentidele aktsiisilao tegevusloa saamiseks peab eelnõu kohaselt esitama Maksu- ja Tolliametile veel raamatupidamise sise-eeskirja, aktsiisilao tegevuskoha töökorralduse eeskirja, aktsiisikauba tootmisprotsessi ja ladustamise kirjelduse ning aktsiisikauba kao piirnormid. Tuleb rõhutada, et need muudatused peaksid elavdama ettevõtlustegevust kohalduvate soodustingimuste tõttu. Siinkohal võib aga soovitud eesmärgi saavutamine küsimärgi alla sattuda, sest tegelikkuses võib olukord muutuda vastava väiketootja suhtes keerulisemaks.

Esmalt peab rõhutama, et vastaval väiketootjal tekib kohustus esitada eelmainitud lisadokumendid. Selline nõue on kahtlemata lisakoormus juba tegutsevatele ettevõtjatele, kellele praegu kehtivad analoogsed

soodustingimused kohalduvad. Probleemseks võib pidada kindlasti sätet, mille kohaselt peab vastav tootja olema majanduslikult ja õiguslikult sõltumatu teistest alkoholitootjatest ja sellest tulenevalt piiratakse vastava väiketootja omanikeringi ebamääraselt ja ebamõistlikus ulatuses. Nimelt, soodustingimusi ei kohaldata eelnõu sõnastuse järgi, kui väiketootja kuulub äriühingule, millele kuulub teine alkoholitootja või millel on otsene või kaudne osalus äriühingus, millele kuulub teine alkoholitootja. Samuti ei kohaldu soodustingimused juhul, kui väiketootja kuulub äriühingule, milles on otsene või kaudne osalus

Kütuseaktsiisi osas täiendab eelnõu regulatsiooni selliselt, et reisija poolt riiki toodud kütuse puhul lähtutakse ärilise eesmärgi määratlemisel samadest näitajatest, mis alkoholi ja tubakatoodete puhul.

äriühingul, millele kuulub teine alkoholitootja. Eelkirjeldatud kriteeriumid võivad teatud juhtudel küsimärgi alla seada nii mõnegi korporatiivse toimingute teostamise, mis võib oma iseloomult kujuneda lõppkokkuvõttes ka ettevõtlusvabaduse rikkumiseks. Seetõttu ei saa Kau-

banduskoda kõnealust sätet olemasoleval kujul ka toetada. Vastav sätet (kui see saab seaduseks) peab olema sõnastatud konkreetselt ja selgelt, et see ei kujutaks ohtu ettevõtlusvabaduse teostamisele – vastasel juhul võib positiivse muudatuse ootuses hoopis vastupidine juhtuda.

Muudatused kütuseaktsiisis

Kütuseaktsiisi osas täiendab eelnõu regulatsiooni selliselt, et reisija poolt riiki toodud kütuse puhul lähtutakse ärilise eesmärgi määratlemisel samadest näitajatest, mis alkoholi ja tubakatoodete puhul. Ärilise eesmärgi kindlakstegemisel hinnatakse aktsiisikauba toomise sagedust, põhjust, kogust jms. Mootorikütuse aktsiisivabalt riiki toomisel eristatakse eelnõus reisijat, kes tuleb ühendusevälisest riigist ja reisijat, kes tuleb mõnest liikmesriigist. Ühendusevälisest riigist saabuval reisijal on lisaks standardse kütusepaagis olevale kütusele lubatud aktsiisivabalt tuua tema valduses oleva mootorsõiduki Eestisse sissesõidul kuni 10 liitrit mootorikütust mootorsõiduki kohta, kui seda kütust kasutatakse mittekaubanduslikul eesmärgil samas mootorsõidukis. Teisest liikmeriigist

tulnud isiku puhul 10 liitri piirang puudub, kuid sissetoodav kütus peab olema toodud mittekaubanduslikul eesmärgil samas mootorsõidukis kasutamiseks.

Eelnõu näeb ette muuhulgas lennukibensiini aktsiisimäära tõusu. Siinkohal tuleb aga silmas pidada seda, et vastava aktsiisiga kuulub tegelikult maksustamisele vaid väike osa lennukibensiinist. Vastavat aktsiisi kohaldatakse vaid juhul, kui õhusõidukit kasutatakse eraviisilisteks lõbulendudeks. Energimaksustamise direktiivi (2003/96/EÜ), kust tuleneb ka vastav regulatsioon, kohaselt käsitatakse eraviisilise lõbulennuna õhusõiduki kasutamist füüsilise või juriidilise isiku poolt selle omanikuna, rentnikuna või muul viisil mittekaubanduslikel eesmärkidel ja eesmärkidel, mis ei ole seotud reisijate või kaupade veoga ega teenuste osutamisega tasu eest või riigiasutuste huvides. Eelnõu kavatsetakse jõustada 1. jaanuaril 2011. **IT**

Eelnõu ja selle seletuskirjaga saab lähemalt tutvuda Kaubanduskoja veebilehel aadressil: <http://www.koda.ee/?id=1300>.

MAIT PALTS

Politiikakujundamise- ja õigusosakonna juhataja

Kõrgelt kvalifitseeritud kolmandate riikide spetsialistid saaksid tulevikus lihtsamalt Eestisse tööle asuda

Välismaalaste seaduse muudatustega soovitakse ülevõtta Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ, 25. mai 2009, kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta.

Juba 2007. aastal küsis Euroopa Komisjon ka ettevõtjate tagasisidet selle kohta, kuidas reguleerida ja lihtsustada kolmandatest riikidest pärit kõrge kvalifikatsiooniga töötajate EL tööle asumist. Otsustati luua nn „blue card“ ehk „sinise kaardi“ süsteem, millest kirjutasime ka Teatajas nr 20 (20. november 2007). Aasta tagasi kevadel võeti direktiiv ka vastu ning igal liikmesriigil on kohustus selles sisalduvad põhimõtted siseriiklikku õigusesse harmoneerida hiljemalt 2011. aasta juuniks. Tänapäevaks on vastavad muudatused välismaalaste seadusesse (VMS) ka ette valmistatud. Eelnõu ettevalmistamiseks moodustatud töögruppi oli kaasatud ka Koja esindaja ning vastavatest tegevustest andsime põgusa ülevaate juba 2009. aasta viimases Teatajas.

VMS muutmise eelnõus on EL sinise kaardi regulatsiooni ülevõtmiseks lähtunud välismaalasele töötamiseks antava elamisloa regulatsioonist, mida on EL sinise kaardi alljaotises täiendatud direktiivist tulenevate erisustega. Sellest tulenevalt luuakse eelnõuga VMSi 3. peatüki

juurde eraldi alljaotis, milles sätestatakse EL sinise kaardi regulatsioon. Eelnõu kohaselt on sinine kaart elamisloa töötamiseks, mis antakse välismaalasele Eestis elamiseks ja töötamiseks kõrget kvalifikatsiooni nõudval töökohal. Sinise kaardi andmisel, pikendamisel ja kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse töötamiseks antava elamisloa alast regulatsiooni, arvestades sinise kaardi alljaotises tehtud erisusi.

Direktiivist lähtuvalt kavandatakse eelnõuga kehtestada ka erisus elamisloa andmise tingimustes välismaalastele, kes taotleavad sinist kaarti. Nii peab eelnõu kohaselt EL sinise kaardi andmiseks töötaja sõlmima enne elamisloa taotluse esitamist välismaalasega vähemalt üheaastase kehtivusajaga töölepingu või tegema tööpakkumuse, millega väljendab tahet olla sõlmitava lepinguga õiguslikult seotud ja kohustub välismaalase vähemalt üheks aastaks tööle võtma kõrge kvalifikatsiooni nõudvale konkreetsele töökohale. VMSis töötamiseks antava elamisloa regulatsioonis ei ole hetkel nõutud töölepingu sõlmise ega siduva töopakumise tegemise kohustust, vajalik on üksnes kinnitus välismaalase tööle võtmise kohta. Siinkohal tuleb eelnõud kindlasti kriitiliselt analüüsida just meil kehtiva tööõigusega koos. Juhul kui sinise kaardi saamise eelduseks on juba sõlmitud tööleping või siduv töopakumine,

tuleb hinnata, kas need ka TLSi kohaselt võimalikud on (tööleping tuleks sõlmida esmalt isikuga, kellel töötamise õigust ei pruugi olla).

Direktiivist tulenevalt antakse EL sinine kaart üksnes välismaalasele Eestis elamiseks ja töötamiseks kõrget kvalifikatsiooni nõudval töökohal. Siinkohal tekib loomulikult küsimus sellest, mis on kõrgemat kvalifikatsiooni nõudev töökoht. Kõrget kvalifikatsiooni nõudev töö eelnõu tähenduses on töö, mille tegemiseks vajalikke teadmisi ja oskusi tõendab kõrgem kutsekvalifikatsioon. Eelnõu kohaselt on kõrgem kutsekvalifikatsioon EL sinise kaardi taotlemiseks vajalik kvalifikatsioon, mille omandamiseks ettenähtud nominaalne õppeaeg on vähemalt kolm aastat ja mida tõendab kõrgharidust kinnitav dokument või vähemalt viieaastane erialase töö kogemus. Täpsemate nõuete kohta saab põhjalikumalt lugeda juba eelnõus või sellele lisatud seletuskirjast, mille leiab Koja veebilehelt www.koda.ee Majanduspoliitika rubriigist aktuaalsete teemade alt.

Lisaks töökoha olemasolu nõudele ja nõuetele kvalifikatsiooni osas, on välismaalaste töötamisega seotud alati ka minimaalse töötasu kriteerium. Kehtiva VMSi järgi on töötamiseks antava elamisloa puhul töötaja kohustatud maksma välismaalasele tasu, mille suurus on

vähemalt võrdne Statistikaameti poolt viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalga ja koefitsiendi 1,24 korrutisega. Sinise kaardi puhul kehtiksid veidi erinevad kriteeriumid. Sinise kaardi direktiivi kohaselt peab välismaalasele makstav töötasu ulatuma vähemalt 1,5 kordse keskmise brutopalgani aastas. Erandina võib väiksemat töötasu maksta välismaalastele, kes taotleavad EL sinist kaarti ISCO 1 ja 2 rühma kuuluvale kutsealale tööle asumiseks. Viimaste puhul oleks seega töötaja kohustatud maksma EL sinise kaardi kehtivusajal välismaalasele tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Statistikaameti poolt viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalga ja koefitsiendi 1,2 korrutisega.

Vastavad töökohad oleksid: 1) töötamine tippjuhina või keskastmejuhina; 2) töötamine loodus- või tehnikateaduse tippspetsialistina; 3) töötamine tervishoiu tippspetsialistina; 4) töötamine pedagoogikaspetsialistina; 5) töötamine äri- või haldusspetsialistina; 6) töötamine info- või kommunikatsioonispetsialistina või; 7) töötamine õigus-, kultuuri- ja sotsiaalvaldkonnas spetsialistina.

Täiendavalt nähakse seoses sinise kaardiga ette veel ka reeglid olukoraks, kus sinise kaardi alusel töötav isik soovib töökohta vahetada või on ajutiselt töötütu. **T**

Euro sularaha jaekaubanduses

Seoses eurole üleminekuga kõrvaldatakse tuleva aasta alguses raharinglusest Eesti kroonid, mis asendatakse euro rahatähtedega.

KATRIN TALIHÄRM

Eesti Pangaliidu tegevdirektor

Muudatustest saab lähemalt lugeda eelnõust ja selle seletuskirjast Koja veebilehel www.koda.ee.

Lisaks arvamustele eelnõu osas ootab ministeerium täiendavalt ettevõtjate arvamusi kolmes küsimuses:

- 1) Kas töötamiseks antava elamisloa (kehtiva VMS järgi) ja Euroopa Liidu sinise kaardi andmise ja pikendamise tingimused ja menetlused peaksid olema võimalikult ühetaolised?
- 2) Kas nii töötamiseks antava elamisloa kui ka EL sinise kaardi pikendamise menetluses võiks loobuda Eesti Töötukassa loa nõudest? Kehitava regulatsiooni kohaselt võib tööandja taotlusel Eesti Töötukassa anda tööandjale loa töökoha täitmiseks välismaalasega, kui tööandja ei ole leidnud kolme nädala jooksul avaliku konkursi korras sobivat töötajat.
- 3) Kas töötamiseks antava elamisloa ja EL sinise kaardi puhul peaksid töötasule kehtestatavad nõuded olema ühetaolised?

Vastuseid ja arvamusi eelnõu kohta ootame e-posti aadressil mait@koda.ee.

Euro sularaha lastakse ringlusesse kolme põhilise kanali – pangakontorite, sularahaautomaatide ja jaekaubanduse kaudu. Hinnanguliselt 80% ringluses minevast eurokupüüride mahust väljastatakse sularahaautomaatide kaudu. Krooni sularaha kõrvaldatakse käibelt pangakontorite ja jaekaubanduse kaudu. Eeldatavasti viiakse ligi 80% krooni sularahast kahe nädalasel paralleelkäibe perioodil kauplustesse, kuna tõenäoliselt soovib suur hulk kliente just sel moel oma allesjäänud kroonidest vabaneda. 14. jaanuarini kestval paralleelkäibe perioodil, mil seadusliku maksevahendina käibivad nii kroon kui euro, tuleb võimalusel anda kliendile vahetusraha tagasi eurodes ka krooniostude korral. Kuna kassasse lisanduvaid kroone ei saa enam vahetusrahana kasutada, suureneb teiste riikide praktikale toetudes jaekaupmeeste sularahavajadus lühiajaliselt 3-4 korda.

Kauplustele vajamineva euro sularaha tarnimine toimub vastavalt Eesti eurole ülemineku plaanile kaaseeljaotuse korras novembrist kuni detsembrini. Eeljaotuste tingimuseks on, et sel viisil tarnitud eurod ei jõua ringlusesse enne €-päeva 1. jaanuaril.

Eesti Pank hakkab kommertsbanku euromüntidega varustama septembris ja paberrahaga detsembris. Kaaseeljaotust kaupmeestele viib

Eestis läbi G4S sularaha divisjon koostöös kommertsbankadega novembrist detsembrini. Kaupmehed, kellel ei ole G4Siga lepingut, saavad kaaseeljaotuse raames eurosid pangakontorist detsembris. Kuna suurenenud sularaha mahu hoidmisega kaasnevad täiendavad kulud, siis soovivad kaupmehed saada maks-

Selleks, et pakkuda jaekaubandusele kõige paindlikumaid lahendusi, oodatakse klientidelt sisendit vajaminevate sularahakoguste kohta juba täna. G4Si aastavahetuse logistikaplaan valmib juba septembri keskel ning hilisemaid soovivavaldusi ei pruugi olla võimalik parimal viisil lahendada.

maalse koguse vajalikust euro sularahast nii hilja kui võimalik (vahetult enne €-päeva) ja tagastada krooni sularaha nii ruttu kui võimalik (koheselt peale €-päeva). Arvestades piiratud logistilisi võimalusi ja vajadust samaaegselt varustada eurorahadega ka ATM võrgustikku, ei õnnestu tarnida sularaha kõikidele klientidele vahetult enne €-päeva, seega plaanide kohaselt ajastatakse tarne detsembri viimastele nädalatele.

Väiksematel ettevõtetel, kelle sularahavajadus ei ole suur, saavad hankida eurosid pangakontoritest ka detsembri viimasel nädalal, kuid

siis tuleb arvestada võimalike järjekordadega. Seoses detsembris algava teenustasuta ja ametliku kursiga Eesti krooni sularaha vahetusega eraklientidele võib prognoosida suurenenud kontorivõrgu koormust. Detsembris tulevad pangakontoritesse müügile ka euromüntide komplektid, mille vastu võib teiste riikide kogemusele tuginedes eeldada ka Eesti kodanike suurt huvi.

Sularaha kroonide asendamine eurodega on mastaapseks logistiliseks väljakutseks G4S sularaha divisjonile ja eeldab eriti hoolikat planeerimist. Selleks, et pakkuda jaekaubandusele kõige paindlikumaid lahendusi, oodatakse klientidelt sisendit vajaminevate sularahakoguste kohta juba täna. G4Si aastavahetuse logistikaplaan valmib juba septembri keskel ning hilisemaid soovivavaldusi ei pruugi olla võimalik parimal viisil lahendada.

Kaaseeljaotuse mahtude ja logistika planeerimine ei ole ka kaupmeestele lihtne ülesanne, klientide ootusi ja käitumist pole kerge prognoosida. Siinkohal on eelkõige suurematel klientidel võimalik kasutada teiste riikide kogemusi. Soovitame kaupmeestel kaaseeljaotuse plaani koostamiseks aegsasti oma pangaga kontakteeruda. Kirjutame kaaseeljaotusest Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Teatajas veel täpsemalt septembris. **T**

KOIDU MÖLDERSON
Politiikakujundamise- ja õigusosakonna jurist

Muudatused keskkonnamõju hindamises

Keskkonnaministeerium kavandab muudatusi keskkonnamõju hindamise süsteemis, olles selleks muuhulgas läbi vaadanud keskkonnamõju hindamise ning keskkonnamõju strateegilise hindamise otsustajate/tegevuslubade andjate, ekspertide ja järelevalvajate tegevuse.

Hetkel toimub keskkonnamõju hindamise (KMH) ning keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) läbiviimine 2005. aasta alguses jõustunud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhimissüsteemi seaduse alusel. Selle ajaga on selgunud paljud kitsaskohad, mis vajavad muutmist. Seetõttu on Keskkonnaministeerium ette võtnud keskkonnamõju hindamise süsteemi põhjaliku ülevaatamise ja kavandab vajalike muudatuste tegemist.

Mõju hindamine iseenesest on menetlus, mille peamine eesmärk on anda tegevuslubade andjatele ja teistele otsustajatele teavet kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevast mõjust keskkonnale. Mõju hindamisel võetakse arvesse nii keskkonna-, sotsiaalseid kui ka majanduslikke aspekte, olenevalt tegevuse iseloomust ja asukohast.

Keskkonnamõju hindamine tehakse vajadusel tegevusloa taotluse menetlemise käigus, enne loa andmise üle otsustamist. Tegevuslubade hulka kuuluvad keskkonnaloa, ehitusluba, maaparandussüsteemi ehitusluba või mõni muu eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga kavandatavat

tegevust lubav dokument. Keskkonnamõju strateegiline hindamine tehakse vajadusel strateegilise planeerimisdokumendi koostamise käi-

Keskkonnamõju hindamise süsteemis avastatud kitsaskohtade osas on Keskkonnaministeerium koostanud kontseptsiooni ning peamiste probleemidena on välja toodud järelevalvajate pädevusepiiride ületamine, KSH ekspertide puudulikud kvalifikatsiooninõuded ja puudulik ülevaade ekspertidest ning vajadus moodustada mõjuhindamise komisjon ning võtta kasutusele mõjuhindamise register.

gus. Strateegiliste planeerimisdokumentide hulka kuuluvad planeeringud (ruumiline planeerimine), strateegilised arengukavad, programmid, strateegiad jms dokumendid.

Keskkonnamõju hindamise süsteemis avastatud kitsaskohtade osas on Keskkonnaministeerium koostanud kontseptsiooni ning peamiste probleemidena on muuhulgas välja toodud järelevalvajate pädevusepiiride ületamine, KSH ekspertide puudulikud kvalifikatsiooninõuded ja puudulik ülevaade ekspertidest

ning vajadus moodustada mõjuhindamise komisjon ning võtta kasutusele mõjuhindamise register.

Antud Keskkonnaministeeriumi kontseptsioonis leiti, et keskkonnamõju hindamise järelevalvajad ületavad oma pädevust ning teevad otsused otsustaja/tegevuslubade andjate eest.

Järelevalvaja (ministeerium või Keskkonnaamet, tegeledes ise vaid looduskeskkonna küsimustega) võib oluliselt mõjutada kogu KMH/KSH protsessi ning teha sisulised otsused otsustaja eest, olemata ise pädevad hindama, kas ka nt sotsiaalsed küsimused on kajastatud objektiivselt. Kontseptsioonis peetakse üheks võimalikuks lahenduseks kaotada ministeeriumi ja Keskkonnaameti järelevalve praegusel kujul, nõnda, et tegelik kontroll menetluse üle jääb otsustaja kätte.

Leiti, et puudub asjakohane ülevaade KSH ekspertidest. Avalikkuse ja ka ekspertide endi seas on tekitanud küsitavusi KSH eksperdi kvalifikatsiooninõuded, mis laiemas konteksti seab kahtluse alla ekspertide pädevuse ning seega ka töö tulemused. Selleks, et saada ülevaade KSH ekspertidest ning vaja-

dusel kontrollida ekspertide pädevust, seatakse sisse KSH ekspertide registreering. Ekspertide registreeringuga seonduvat hakkaks korraldama ministeerium.

Kontseptsiooniga kavandatud parandusmeetmete elluviimisel ning praeguse mõju hindamise süsteemi efektiivsemaks muutmisel peetakse oluliseks mõjuhindamise komisjoni moodustamist ja mõjuhindamise registri kasutuselevõttu.

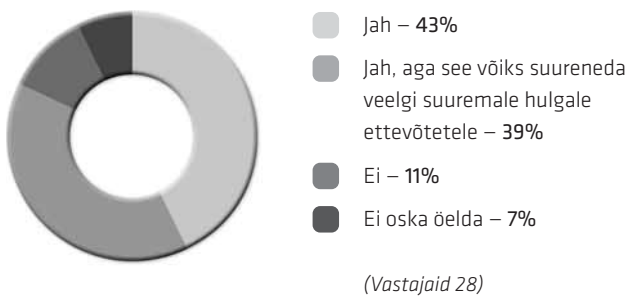
Mõjuhindamise register hakkaks hõlmama andmeid kõikide KMH/KSH-de ning nende menetlusetappide kohta (KMH/KSH algatamine, erinevad dokumendid, avalikustamisega seotud info ja tulemused jne). Registri kasutuselevõttuga soovitaks tagada avalikkuse, huvigruppide ja ametkondade ligipääs KMH/KSH alasele teabele ning materjalidele. **T**

Avalik konsultatsioon KMH ja KSH menetluste efektiivsemaks muutmiseks kestab 19. augustini ning lähemalt saab Keskkonnaministeeriumi dokumentidega tutvuda nende veebilehel aadressil www.envir.ee/1075863. Ootame Teie kommentaare ja ettepanekuid koidu@koda.ee.

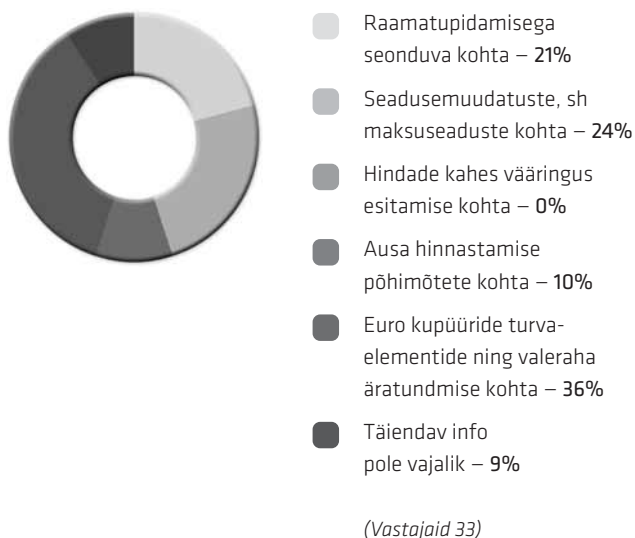
Koja gallupid

Täname kõiki ja palume oma liikmetel ka edaspidi meie küsitlustele Kaubanduskoja veebilehel aktiivselt vastata. Teie vastuste põhjal saame kujundada oma arvamused ja ettepanekud, mille edastame seadusandjale. Teie arvamusest sõltub palju!

Kas toetaksite võimalust, et mikroettevõtja (müügitulu kuni 3 mln ja vara kuni 1,5 mln krooni) võiks koostada aastaaruande üksnes põhjaruannetena, ilma lisadeta?

Mille kohta soovite täpsustavat või täiendavat infot seoses euro kasutuselevõtmisega?

Ekspertide soovitus ELi piimasektorile

Eelmise aasta piimakriisi tõttu oktoobris loodud piimanduse kõrgetasemeline ekspertide rühm sai valmis aruande, mis sisaldab ka soovitusi Euroopa Komisjonile.

Komisjonil soovitakse teha konkreetne algatus, et edendada kirjallike lepingute kasutuselevõtmist piima tarneahelas, samuti soovitatakse kaaluda seadusandliku ettepaneku tegemist, mis aitaks tugevdada piimatootjate kollektiivset läbirääkimispositsiooni. Ülejäänud ettepanekud käsitlevad piimasektori organisatsioonide rolli, tarneahela läbipaistvust, turumeetmeid, standardeid ning innovatsiooni ja teadustegevust.

ELi põllumajanduse ja maaelu arengu volinik Dacian Cioloș ütles, et hakkab teemaga tegelema ja loodab veel enne käesoleva aasta lõppu esitada seadusandliku ettepaneku, mis on mõeldud eelmise aasta kriisist saadud õppetundide arvessevõtmiseks ja mille siht on parandada sektori struktuuri tervikuna.

Õigused kriminaalmenetluses

Euroopa Komisjoni ettepanek, millega nähakse ette õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses sai Euroopa Parlamendis täieliku heakskiidu ning seega liiguti edasi vastavate eeskirjade jõustamise suunas. Õigusakti ettepanekuga tagatakse kahtlustatavatele

kõikides ELi kohtutes kriminaalmenetluse raames õigus saada õigusabi ning emakeelset teavet kasutatud tõendite kohta. Tehtud ettepanek võimaldab kõikidele inimestele kogu ELis õiglase kohtupidamise ning on selleks kavandatud meetmetest esimene, mis võetakse Lissaboni lepingu raames. Lissaboni lepinguga on komisjonile antud õigus teha ettepanekuid kriminaalõiguse valdkonna meetmete kohta ning antud ettepanek on esimene ELi meede, millega kehtestatakse menetlusõiguste ühised miinimumnõuded. Järgmise sammuna peab komisjoni ettepaneku heaks kiitma nõukogu.

Euroopa Komisjon kiitis heaks riigiabi andmise Eestit katva ülikiire internetiühenduse loomiseks

Euroopa Komisjon kiitis heaks Eesti kava toetada projekti EstWin, millega luuakse üleriigiline infrastruktuur kiire lairibaühenduse arendamiseks. Projekti eesmärk on ühendada maapiirkonnad olemasoleva kiudoptiliste kaablite võrguga ja tagada neile juurdepääs kiire interneti teenustele. Euroopa Komisjoni arvates vastab projekt riigiabi eeskirjadele, sest seda ei oleks võimalik ellu viia ainult turujõudude toetudes ning kuna kõik operaatorid saavad infrastruktuuri kasutada samadel tingimustel. Kogu Eestit katva kiire interneti infrastruktuuri loomise projekt EstWin on osa

„Eesti Infoühiskonna Arengukavast 2013”. Projekt peaks tagama 98 protsendile Eesti kodudest, ettevõtetest ja asutustest kiire internetiühenduse andmeedastuskiirusega vähemalt 100 Mbit/s – seda ka piirkondades, kus erainvesteeringutega lähitulevikus niisugust katvust ei saavutataks.

Võltsitud tarbekaubad võivad ohustada tervist

Euroopa Liidu toll pidas 2009. aastal kinni 118 miljonit võltsingu- või piiraatluskahtlusega toodet ja tegeles kokku 43 500 selliste toodetega seotud juhtumiga, selgub Euroopa Komisjoni täna avaldatud aruandest intellektuaalomandiõiguste kaitseks võetud tollimeetmete kohta. Aruandes märgitakse, et kui varem esines intellektuaalomandiõiguste rikkumist rohkem luksuskapade puhul, siis nüüd on aina enam sattunud löögi alla tarbekaubad. Peamiselt peeti kinni sigarette, rõivaid ja kuulsate kaubamärkide võltsinguid, kuid olulise osa moodustasid ka esmatarbekaubad, nagu šampoonid, hambapasta, manguasjad, ravimid ja kodumasinad.

Maksunduse ja tolliliidu, auditi ja pettusevastase võitluse volinik Algirdas Šemeta juhtis tähelepanu sellele, et võltstooted võivad kujutada tõsist ohtu tarbijate tervisele ja turvalisusele ning lisaks petavad nad seaduskuulekaid ettevõtteid. „Euroopa Komisjon ja liikmesriigid jätkavad koostööd rahvusvaheliste kaubanduspartneritega ja tööstusega, et tagada Euroopa Liidus intellektuaalomandiõiguste kaitse kõrgeimal tasemel,” lüüsis Šemeta.

Intellektuaalomandiõigusi rikkivate toodete peamine päritolumaa on endiselt Hiina, kust pärineb 64% kõikidest piraattoodetest. Intellektuaalomandiõiguste kaitse tagamiseks allkirjastasid EL ja Hiina 2009. aastal tollikoostöö tõhustamise tegevuskava, mida EL kavatseb lähikuudel pikendada kuni 2012. aastani.

Eurooplasi huvitab teadus rohkem kui sport

Eurobaromeetri raporti kohaselt huvitub ligi 80% eurooplastest teaduslikest avastustest ja tehnoloogia arengust ning üle 70% eurooplastest usub, et tulevikus muutuvad ELi rahastatavad teadusuuringud veelgi olulisemaks. Võrdluseks võib tuua, et spordist huvitub 65% vastanuist. 75% vastanutest leiab, et teaduse ja tehnoloogia arengud annavad rohkem võimalusi just järeltulevatele põlvetele, kuid 2005. aasta uuringuga võrreldes on skeptitsism kasvanud.

Eurooplased suhtuvad positiivselt noorte inimeste teadusesse kaasmisse, kuid arvavad, et valitsused ei stimuleeri laiemat huvi piisavalt. Ühtlasi leitakse, et valitsused peaksid tegema suuremaid jõupingutusi, et kaasata teadustegevusse naisi (Eestis 59% vastanuist). Keskmiselt 63% vastanutest leiab, et naiste kaasamine teadusesse parandaks uuringute läbiviimist (kõrgeim näitaja Küprosel 90% ja madalaim Eestis 48%).

Suuri riikidevahelisi erinevusi esineb suhtumises loomkatsetesse: kui Eestis pooldab hiirtega tehtavaid katseid 81%, siis näiteks Luksem-

burgis ainult 49% vastanuist. Suuremate loomade, nagu ahvide ja koerte testimist, pidas aktsepteeritavaks 50% küsitletud eestlastest. 61% eurooplastest leiab, et teaduse ja uute tehnoloogiate arenemine võimaldab ka inimeste tööd huvitava muuta. Eestis usub sellesse väitesse tervelt 76% küsitletuist. Eurobaromeetri uuring viidi läbi 32 riigis, lisaks ELi liikmesriikidele osalesid Island, Horvaatia, Norra, Šveits ja Türgi.

Euroopa Komisjon algatas reisijatele nende õigusi tutvustava kampaania

Euroopa Komisjon algatas 23 keeles kogu Euroopat hõlmava teavitamiskampaania, mille abil saavad rongi- või lennureisijad hõlpsamini teavet oma õiguste kohta.

Kuigi komisjon on viimastel aastatel kehtestanud õigusaktid, mille kohaselt tagatakse lennu- ja rongireisijatele ühesugune kohtlemine kogu Euroopa Liidus, ei ole kõik reisijad oma õigustest seni siiski veel teadlikud.

Olukorra parandamiseks pannakse kõikides liikmesriikides tänasest alates suvehooajaks lennu- ja rongijaamades välja postrid, mis tulevad inimestele nende õigusi meelde. Reisijad saavad ka uurida tasuta infolehti ja spetsiaalselt kujundatud veebilehte Euroopa Liidu kõrgis ametlikes keeltes.

Ühe osana kampaaniast „Tea oma reisijaõigusi” on kujundatud veebileht aadressil: <http://ec.europa.eu/passenger-rights>. Siit leiavad reisi-

jad teavet selle kohta, millised on nende õigused iga transpordiliigi puhul.

Reisijate põhiõigusi tutvustavad infolehed ja postrid on kättesaadavad kõikjal rongi- ja lennujaamades. Kogu teave on olemas kõrgis ELi ametlikes keeltes, nii et igapähele on võimalus sellega oma emakeeles tutvuda.

Reisijate õigustes on sätestatud inimestele tagatud õigused, et leida lahendus reisi jooksul tekkinud väljapääsmatus olukorras. Näiteks sellisteks juhtudeks, kui reis hilineb või see tühistatakse, või kui pagas läheb kaduma või saab kahjustada. Reisijate õigustega on ka tagatud puude või piiratud liikumisvõimega inimeste võrdne kohtlemine.

Euroopa Liit ühineb inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konvent- siooniga

Euroopa Komisjon ja Euroopa Nõukogu alustasid juulis Strasbourgis kõnelusi Euroopa Liidu ühinemise üle Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Euroopa Liit oleks konventsiooni 48. allakirjutaja.

Konventsiooniga ühinemisel muutub Euroopa Liit põhiõiguste kaitse süsteemi silmis oma liikmesriikidega võrdseks, kuna saab eraldi kohtuniku kaudu kaasa rääkida Strasbourgis asuva Euroopa Inimõiguste Kohtu menetlustes.

Üksikisikutele annab konventsiooniga ühinemine võimaluse esitada inimõiguste kohtule kaebus põhiõiguste rikkumise kohta ELi poolt. **T**

Eesti ettevõtjate võimalustest Norra turul

LEENA PROZES

I sekretär,
Eesti Vabariigi
Suursaatkond Oslos

Norra majandusest

Healuriigi Norra majandus on riigi peamise tuluallika – nafta- ja gaasisektori – tõttu eriline ja liigub omas rütmis. Maailma ühe kõrgema elatustasemega ja elueaga riigi SKP elaniku kohta on 497 165 Norra krooni, tööpuudus püsib stabiilselt madalal, palgad on konstantselt kasvamas ning sisetarbimine ja kinnisvarahinnad on viimasel kahel aastal näidanud kasvutendentsi. 2010. aastal peaks SKP kasv prognooside kohaselt ulatuma 2%-ni. Norralaste endi sõnul neil majanduskriisi ei olnudki, kuigi väiksemaid tagasilööke siiski esines. Tavapäraselt 2% piires püsinud tööpuudus ületas 2009. aastal 3% piiri (2010 mais isegi 3,5%), mitmed ehitusteenuseid pakkuvad ettevõtted olid sunnitud tegevuse kokku tõmbama või sootuks peatama, laevandussektoris nappis tellimusi, ettevõtetel tekkisid likviidsusprobleemid. Kannatas ka ekspordisektor, sest Norra peamistel eksporditurgudel Ühendkuningriigis, Saksamaal, Hollandis ja Prantsusmaal oli üleilmne finants- ja majanduskriis jätnud tugeva jälje. Võtmeteguritest, mis aitasid Norral tekkinud olukorraga edukalt toime tulla, peaks kindlasti

ära märkima unikaalse naftafondi (täpse nimetusega Pensionifond – Global¹) ja valitsuse abipaketid. Naftafondi laekuvast naftatulust on valitsusel vastavalt sätestatud reeglitele iga-aastaselt võimalik kulutada 4%, katmaks sellega eelarvedefitsiiti, mis rasketel aegadel võimaldab tarbida rohkem kui riigieelarve ette näeb. Valitsusepoolse kriisiohjamispaketiga turgutati avalikku sektorit, abistati ettevõtjaid ning tagati riigilaene.

Kriisiperiood ei möödunud jälgi jätmata ka Eesti-Norra kaubavahtusele. Ekspordimahud kahanesid 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga neljandiku, Norras langes nõudlus meie ehitusteenuste ja Eestis toodetud puitmajade järele. Samas sõlmisid Eesti ettevõtted Norras sel perioodil uusi, suuremahulisi lepinguid (nt Kodumaja ASi uued projektid Oslos ning Saaremaa Laevakompanii poolt Norra Fiskerstarand ASilt tellitud kolm parvlaeva, millest kaks esimest on Eestile juba üle antud).

Ettevõtjate abistamine ja koostöö saatkonnaga

Eesti Suursaatkond Oslos püüab Norra turu vastu huvi tundvaid Eesti ettevõtjaid jõudumööda toetada,

kuid saatkonnal on siinkohal eelkõige suunav, kontakte vahendav ja riigi kohta üldinfot jagav roll. Saatkonna sellekohast tegevust toetavad Norra erinevates regioonides ka viis Eesti aukonsulit, kelle kontaktid leiab saatkonna veebilehelt www.estemb.no. Norra turust huvitatud saavad nõu küsida Norra konsultatsioonifirmadelt ja ettevõtlusorganisatsioonidelt. Eelkõige Oslo Kaubanduskoda (www.chamber.no) omab laiaulatuslikku kontaktide võrgustikku, andmebaase ja on alati valmis välisettevõtteid abistama. Norras toimuvate messide kohta saab infot internetiportaalt www.messe.no. Suurimateks ja populaarsemateks messideks on iga-aastaselt jaanuaris toimuv turismimesse ning üleaastase intervalliga ehitusmess. Paaril viimasel aastal on Oslo linnavalitsuse ettevõtlusosakonna poolt kevadeti ja sügiseti organiseeritud tasuta seminare alustavale ettevõtjale ning nende kohta leiab jooksvalt infot samuti saatkonna kodulehelt. Loodame, et ettevõtjatele on abi ka 2010. aasta kevadel EASI poolt käivitatud projektist, mille kaudu toetatakse Norra ja teiste Põhjamaade turule ekspordist huvitatud ettevõtjaid.

Vaatamata lätlaste ja poolakate poolsele tihedale konkurentsile,

võiks Eesti ettevõtjate jaoks potentsiaalsete valdkondadena Norras nimetada ehitussektorit, nii tooteid kui teenuseid, ja IT-valdkonda. Ekspordööri jaoks keerulisem on Norras läbi lüüa toiduainetetööstuse valdkonnas, sest lisaks kõrgetele tollimaksudele on norralastel välja kujunenud ka kindlad maitse-eelistused, mille tõttu uut ja tundmatut umbsaldatakse.

Kokkuvõtteks sooviks ettevõtjaid siiski julgustada ja rõhutada, et hoolimata sellest, et trendid Norras on paika settinud ja tarbijaeelistused välja kujunenud, tasub Norra turul kindlasti kätt proovida – seda eelkõige geograafilise läheduse, sarnase ärikultuuri ning kvaliteetsete toodete ja teenuste eest pakutavate hindade tõttu. **I**

¹ 2010. aasta mai seisuga oli fondi maht 2900 miljardit Norra krooni.

Lisainfo ja
registreerumine:
www.ecp2010.eu

EU-China
Partnership 2010
Aalborg | September 6-8*

Hiina ärimaailm tuleb Euroopasse

Väikesed ja keskmise suurustega ettevõtted toidu- ja toiduainete töötlemise, energeetika ja keskkonna sektoris, osalevad üritusel „EU-China Partnership 2010” Aalborgis, Taanis.

Mess:

**„EU-CHINA
PARTNERSHIP 2010”
6.-8. septembril 2010
Aalborgis, Taanis**

EU-China Partnership on ärikohtumine, mis põhineb erinevatel lühikoosolekutel, kus ettevõtetel on võimalik end potentsiaalsetele äripartneritele tutvustada. Iga ettevõtte saab kuni 15 kohtumist. Osalema oodatakse vähemalt 50 Hiina ja 50 Euroopa firmat

Ürituse põhieesmärk on arendada ja toetada ärisuhteid Euroopa ja Hiina vahel. EU-China Partnership 2010 annab ettevõtetele ainulaadse võimaluse leida uusi äripartnereid ja pääseda uutele turgudele Hiinas või Euroopas.

Lisainfo:
www.ecp2010.eu

Käesoleva aasta septembris Hiina ja Euroopa äriühingute toidu- ja toiduainete töötlemise, energia ja keskkonnakaitse valdkond kohtub Aalborgis, Taanis. Enterprise Europe Network (EEN) koos erinevate partneritega korraldab üritust subtiitritega: „Matchmaking, Innovation ja Global Networking.”

EU-China Partnership 2010 koosneb peamiselt intensiivsetest 30-minutilistest kohtumistest, mis annavad ettevõtetele võimaluse kolmepäevasel ärikohtumisel kohtuda kuni viieteistkümne potentsiaalse äripartneriga.

„Meil on olnud häid kogemusi selliste ürituste korraldamisega, kus on võimalik kohtuda Hiina äripartneritega, samuti teiste Euroopa ettevõtetega samas sektoris. Samuti annab see võimaluse ettevõtetele laiendada oma ärivõrgustiku,” ütles Stig Berg Norsk, üksuse juhataja Põhja-Taanis EL-ameeti ja üks ürituse juhtivaid organiseerijaid. „Tagasiside sarnaselt ürituselt 2004. aastal näitas, et osalejad jäid väga rahule, sest seal oli piisavalt aega tegeliku *matchmaking*’u jaoks,” lisas ta. Lisaks ärikohtumistele korraldatakse ka osalejatele firmade külastusi. Aalborgis on esindatud ka mitmed

professionaalsed Euroopa ja Hiina nõustamisorganisatsioonid.

ECP2010 on korraldatud koostöös Taani Eksportnõukogu, World EXPO Group Shanghai International Trade Promotion Company Ltd, Aalborgi valla ja Põhja Taani piirkonnaga. Teisteks partneriteks on Hiina kalatehnoloogia edendamise keskus, kohalikud äriorganisatsioonid ja Taani, Euroopa, Hiina EEN kontorid.

Hiina firmad on peamiselt pärit Jangtse Delta piirkonnast, mis on üks suurima kasvuga alasid Hiinas. Piirkond koosneb kahest provintsist Zhejiang, Jiangsu ja linnast Shanghai, kus on kokku 94 miljonit elanikku.

„Seal on kõige suurem areng toimunud toidu ja toiduainete töötlemise sektoris. See on piirkond, mis on koduks Hiina kõige suuremale kalatööstusele ja kus on kasvav keskendumine toiduainete turvalisusele ja kaasaegsetele keskkonnasõbraliku tootmismeetoditele,” ütles Stig Berg Norsk, üksuse juhataja Põhja-Taani EL büroost.

Hiina on maailmas suuruselt teine energiatarbija, ning nüüd keskendutakse energiakasutusele ja keskkon-

nasõbralikele lahendustele. Jangtse Delta piirkond moodustab 24% Hiina tööstustoodangust ja meelitab 49% kõigist välisinvesteeringutest Hiinasse, sellepärast on ka arusaadav, et piirkonnas keskendutakse üha enam säästvale energeetikale, keskkonnakaitsele ja uusimatele tehnoloogitele. EL on üks suurim Hiina kaubanduspartner, kus Hiina on ELi suuruselt teine partner. Hiinas loetakse Euroopa toodete eeliseks üldiselt paremat toodetel mujal maailmas.

„Kui tegemist on kasvuga läbi ekspordi, siis Taani ja teised Euroopa ettevõtted peaksid vaatama Hiina suunas. Pakume ettevõtetele kontaktkohtumisi, mis on tõhus viis tutvuda äritegevusega Hiinas. Nii hakkavad Euroopa ettevõtted saama hiiglasliku juurdekasvu Hiina turul,” ütleb Stig Berg Norsk.

EU-China Partnership 2010

ECP2010 toimub 6.-8. septembril 2010 Aalborgis, Taanis. Lisateavet leiata aadressilt www.ecp2010.eu.

Ürituse põhieesmärk on arendada ja toetada ärisuhteid Euroopa ja Hiina vahel. EU-China Partnership 2010

annab ettevõtetele ainulaadse võimaluse leida uusi äripartnereid ja pääseda uutele turgudele Hiinas või Euroopas.

Ootame osalema vähemalt 50 Hiina ja 50 Euroopa firmat järgnevatest sektoritest:

- toit ja toidutöötlemistehnoloogia ja -seadmed;
- energia- ja keskkonnatehnoloogia, masinaehitus ja varustus.

EU-China Partnership 2010 on ärikohtumine, mis põhineb erinevatel lühikoosolekutel, kus ettevõtetal on võimalik end potentsiaalsetele äripartneritele tutvustada. Iga ettevõtte saab kuni 15 kohtumist.

Päevakava • 6.–8. september

Matchmaking algab esmaspäeva hommikul kell 9.00 (registreerimine algab kell 8.30) ja lõpeb teisipäeva pärastlõunal kell 16.00.

Ametlik avamine toimub esmaspäeva hommikul, kus korraldatakse ka töөрühmad. *Matchmaking* toimub esmaspäeva pärastlõunal ja kestab terve teisipäeva. Teisipäeva õhtul toimub osalejatele bankett. 8. septembril toimuvad ettevõtete külästused. Samuti on võimalik korraldada teisi kohtumisi potentsiaalsete partneritega. Rohkem teavet ettevõtete külästamise kohta on saadaval aadressil www.ecp2010.eu.

Ametlik lõpetamine toimub kolmapäeva pärastlõunal kell 16.00.

Registreerimistasu Euroopa ettevõtetele on 475 eurot, mis sisaldab: lõunasööki ja jooke terve päeva jooksul, firma profiili lisamist ametlikku kataloogi ja veebilehele, banketil osalemist (hind ei sisalda reisimise ja majutuskulusid). Ärikohtumise ametlikuks keeleks on inglise keel. **T**

PIOTR SIERAK
Hong Kong Trade
Development Council

Mess:

LifeStyle Expo
21.-23. septembril 2010
Varssavis, Poolas

Messist võtab osa üle 160 Hiina ja Hong Kongi ettevõtte ja pakutakse järgmiseid tooteid:

- koduelektroonika ja telekommunikatsiooniseadmed;
- moetooted;
- kodutarbed;
- kingitused.

Täpsem informatsioon:

PIOTR SIERAK
Hong Kong Trade
Development Council
Warsaw Consultant Office
c/o Dragon & Eagle sp. z. o.o.
ul. Chałubinskiego 8,
lok 3369
00-613 Warszawa, Poland
Tel: (+48 22) 357 74 05
Fax: (+48 22) 830 07 11

**Hong Kongi Kaubanduse
Arendamise Nõukogu**
kodulehekül:
www.hktdc.com/mis/ahktdc/en/s/abt-hktdc-about.html

Hong Kong kutsub!

Hong Kongi Kaubanduse Arendamise Nõukogu (*Hong Kong Trade Development Council – HKTDC*) Varssavis paiknev kontor tutvustab, milliseid teenuseid organisatsioon ettevõtjatele pakub ning kutsub Eesti ettevõtjaid külastama Hong Kongis toimuvaid messe ja näituseid.

HKTDC pakub Eesti ettevõtjatele järgmiseid teenuseid ja toetust:

- Tasuta otsing andmebaasist, mis sisaldab ligi 100 000 Hiina ja Hong Kongi toote- ja teenusepakkuja andmeid (kodulehekül: www.hktdc.com). Tasuta 15 erineva tööstussektori tootekataloogid – igal ettevõttel on võimalik posti teel tellida kuni kolm kataloogi.
- Reisikompensatsioon ettevõtjatele, kes esimest korda külastavad HKTDC valitud messe Hong Kongis (registreerimisankeedid messidele Hong Kong Fashion Week, Hong Kong International Tea Fair, Food Expo, Hong Kong Watch&Clock Fair – iga ettevõtte, kes soovib nimetatud messe külastada ja reisi-toetust taotleda, peab täitma registreerimisankeedi ja saatma selle Varssavi kontorisse kas e-posti või faksi teel).
- Külästuspakett VIP ettevõtjatele (mõeldud turuliidritele ning sisaldab ka lennupiletit ja majutust, lisainformatsioon HKTDC Varssavi kontorist).
- Ärikontaktkohtumised impordööridele – vastavalt firma tegevusalale ja huvidele on või-

malus eelnevalt kokkulepitud kohtumiste abil leida koostööpartnereid (Business Matchmaking ankeet – teenustasu 100 USD).

- Ärikontaktkohtumised ekspordööridele – vastavalt firma tegevusalale ja huvidele on võimalus eelnevalt kokkulepitud kohtumiste abil leida agente ja edasimüüjaid (Business Matchmaking ankeet – teenustasu 300 USD).
- Organisatoorne abi ettevõtjatele, kes soovivad messidel stendiga osaleda.

HKTDC korraldusel toimub 21.-23. septembrini 2010 Varssavis juba teistkordselt mess LifeStyle Expo, millest võtab osa üle 160 Hiina ja Hong Kongi ettevõtte ja pakutakse järgmiseid tooteid:

- koduelektroonika ja telekommunikatsiooniseadmed,
- moetooted,
- kodutarbed,
- kingitused.

Eesti ettevõtjatel, kes on huvitatud nimetatud toodete valmistajatega koostööd tegema ja nende kaupu ostma, on võimalik saada reisi-toetust Varssavisse 300 euro ulatuses. **T**

KRISTY TÄTAR
Teenuste osakonna
projektijuht

Kontaktkohtumised AgroMatch ja firmakülastused põllumajandusmessi Agromek 2010 raames

Mess:

AgroMatch 2010 1.-2. detsembrini Herningis, Taanis

30. novembrist kuni 3. detsembrini toimuv AgroMek on Põhja-Euroopa suurim põllumajandusmess. Messil on väljas uuemad energia- ja põllumajandustehnoloogiad. 2010. aastal on lisaks messil standiga osalevate firmadega tutvumisele võimalust messikülastajatel ka omavahel kohtuda messiga paralleelselt toimival kontaktkohtumiste üritusel AgroMatch. Lisaks saab külastada mitmeid lähedal asuvaid bioenergiaettevõtteid ja -organisatsioone. AgroMatch kontaktkohtumistel osalemine on tasuta.

Lisainfo ja registreerimine:
KRISTY TÄTAR
Tel: 604 0093
E-post: kristy@koda.ee

Eesti Kaubandus-Tööstuskoljal on heameel kutsuda huvilisi külastama 1.-2. detsembrini Taanis Herningis toimuvat rahvusvahelist Põhjamaade suurimat põllumajandusmessi Agromek ning sellega paralleelselt korraldataval kontaktkohtumistel.

30. novembrist 3. detsembrini toimuv AgroMek on Põhja-Euroopa suurim põllumajandusmess, kus on ligi 600 eksponenti ja igal aastal külastab messi üle 50 000 huvilise. Messil on väljas uuemad energia- ja põllumajandustehnoloogiad.

2010. aastal pakuvad korraldajad lisaks messil standiga osalevate firmadega tutvumisele võimalust messikülastajatel ka omavahel kohtuda. 1.-2. detsembrini korraldatakse messiga paralleelselt kontaktkohtumiste üritus AgroMatch. Lisaks saab külastada mitmeid lähedal asuvaid bioenergia-ettevõtteid ja organisatsioone.

Maksumus

AgroMatch kontaktkohtumisteüritusel osalemine on tasuta. Osaleja kanda jäävad lähetuskulud (transport Herningisse, majutus, päevarahad jmt).

Kuidas osaleda?

- Registreerige oma ettevõtte ürituse veebilehel (www.bioenergy-match.eu) hiljemalt 17. novembriks.
- Tutvuge teiste registreerunud osalejatega.
- Valige välja firmad/organisatsioonid, kellega soovite kohtuda ja andke oma kohtumisesoovist teada.
- Individuaalsed kohtumiste ajakavad saadetakse osalejatele ca nädal enne messi.

Projekti taustast

2nd Generation BioMatch on Euroopa Liidu poolt rahastatud algatus bioenergia sektori ettevõtete konkurentsivõime suurendamiseks. Projekti toetavad mitmed suured ja dünaamilised bioenergia

Projekti kuuluvad neli suurt kontaktkohtumisteüritust, mis toimuvad paralleelselt järgmiste erialamesisidega:

- **World Bioenergy ja Elmia Recycling**
25.-26. mai 2010 (toiminud)
Jönköping, Rootsi
Bioenergia, jäätmekäitlus, energia kasutus, taaskasutus;

- **Agromatch 2010 põllumajandusmessil Agromek**
1.-2. detsember 2010
Herning, Taani
Bioenergia põllumajandus-
saadustest ja loomajäätmetest.
- **General 2011 Energy and Environment International Trade Fair**
11.-13. mai 2011 Hispaania
Taastuvenergia ja
energiatõhusus.
- **Ecobusiness Cooperation Event messil Ecomondo 2011**
2011 november Itaalia
Bioenergia, jäätmekäitlus,
energia kasutus, taaskasutus.

Lisandväärtusena toimub nimetatud messide raames eraldi korraldatud kontaktkohtumisteüritus 9 riigi ettevõtjate vahel, mille Eestipoolseks korraldajaks on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda. Lisaks Eestile osalevad kontaktkohtumistel ettevõtjad Hispaaniast, Itaaliast, Kreekast, Lätist, Rootsist, Soomest, Suurbritanniast ja Taanist.

Kontaktkohtumiste raames on huvilistel võimalik kohtuda ligi 600 ettevõtte, organisatsiooni, uurimisinstiituidiga jmt, mille tegevusaladeks on valdkonnad biomassist bioenergiast. Kohtuda on võimalik messil

stendiga väljas olevate firmadega ning ka messile registreerunud külastajatega.

Miks osaleda?

Lisaks erialamessi külastamisele ja selle eksponentidega tutvumisele annab üritus suurepärase võimaluse ühes kohas väikese aja- ja rahakuluga kohtuda võtmeotsustajatega uute kontaktide loomiseks (võimalus eelnevalt veebilehel välja valitud ettevõtete esindajatega personaalselt kohtuda). Lisaks on see tasuta turunduskanal oma ettevõtte/organisatsiooni tutvustamiseks ja arendamiseks.

Kuidas kontaktkohtumiste ürituse süsteem töötab?

Sarnaselt messi tutvustava veebilehega on loodud kontaktkohtumiste ürituse tarbeks eraldi veebilehekülg (www.bioenergy-match.eu), kuhu kõik huvilised saavad üles riputada oma ettevõtte/organisatsiooni tegevusalasid ja huve tutvustavad /selgitavad koostöö- või tehnoloogiaprofiilid. Potentsiaalsete partnerite profiilidega on võimalik kõigil ise tutvuda, ise saab välja valida oma ettevõttele huvipakkuvad ja registreerida kohtumisele.

Igale osalejale saadetakse tema kohtumiste ajakava juba enne üritust koju kätte, et jõuaks tutvuda ettevõtete/organisatsioonidega, kes on avaldanud soovi kohtuda, ja et saaks ennast kohtumisteks ette valmistada.

Kasutage suurepärase võimalust tutvustada oma ettevõtet, tooteid ja tegemisi ning luua uusi kontakte HERNINGIS! **T**

Lisainfo:
www.bioenergy-match.eu

Eesti Töötukassa ja Eesti Noorsootöö Keskus alustasid koostööd vabatahtliku tegevuse pakkumiseks töötutele

ARNE AKK
Eesti Töötukassa teenusejuht

Eesti Noorsootöö Keskus (ENTK) ja töötukassa pakuvad töötutele võimalust leida rakendust vabatahtlikuna noorteorganisatsioonides. Edaspidi soovib töötukassa vahendada vabatahtlikke ka teistele asjast huvitatud organisatsioonidele.

Vabatahtlikul tööl osalemise eesmärk on anda töötule uut töökoostust, teadmisi ja oskuseid ning aidata tekitada või säilitada tööharjumust.

Vabatahtlikuna töötades saab töötule proovida erinevaid tegevusi, õppida tundma oma tugevaid külgi ja hinnata erinevat laadi tegevuste ja valdkondade sobivust enda jaoks. Samuti pakub vabatahtlikuna töötamine võimalusi uute tööalaste kontaktide loomiseks ja sisukaks aja kasutamiseks.

Vabatahtlik töö võib hõlmata erinevaid tegevusi, mida vabatahtliku töö pakkuja viib läbi avalikes huvides ja ühiskonna heaks.

Töötukassa teeb koostööd eelkõige nende organisatsioonidega, kes pakuvad vabatahtlikuna tegutsemise võimalust kultuuri, hariduse, sotsiaaltöö, keskkonnakaitse, ühis-

tegevuse või muus avaliku huviga seotud valdkonnas. Vabatahtlik töö võib olla ka ettevõtete korraldatud heategevuslikes tegevustes osalemine.

- Vabatahtliku töö eesmärk ei või olla majandustegevus, tulu saamine ega tööjõukulu kokkuvõtteid.
- Vabatahtliku tööna ei või teha sama tööd, mille tegemiseks vabatahtliku töö pakkuja kasutab palgalist tööjõudu. Juhul, kui töötule osaleb töötukassa ja ENTK koostöös vabatahtliku töö tegemisel, on töötul kaasnemate transpordikulude katmiseks võimalus taotleda sõidutoetust.
- Vabatahtliku töö puhul on tekkinud arusaam, et seda on võimalik teha vaid välismaal lühiajaliselt keele ja kultuuriga tutvumiseks. Töötukassa pakub koostöös ENTKga vabatahtliku töö võimalust kodu lähedal. Tuleb lihtsalt ise julge olla ja avatud silmadega ringi vaadata.
- Vabatahtliku töö võimaluste pakkumisega töötutele tehti

august 2010. aasta kevadel. Vabatahtliku töö eesmärk on anda töötutele võimalus saada uudne kogemus, olla abiks kutsevalikul ning leida uusi tööalaseid kontakte.

Iga organisatsioon, kes soovib liituda Töötukassa ja ENTK algatusega pakkudes noortele töötutele võimalust saada väärtuslikke kontakte ja töökogemusi vabatahtlikuna tegutsedes, andke endast märku. Teie abi on tänuväärne võitlemaks noorte töötuse vastu ning aidates noortel ettevalmistatult tööturule siseneda. Noored saavad omalt poolt teile pakkuda uusi ideid, entusiasmi ja loomulikult töökäsi.

Ootame vabatahtlikele tööpakkumisi arne.akk@tootukassa.ee. Pakkumise puhul kirjeldage lühidalt tööülesandeid, mida saate pakkuda; aega, millal vabatahtlikku ootate ning kui mitut vabatahtlikku saate vastu võtta. **T**

Lisainformatsioon:
ARNE AKK
Eesti Töötukassa teenusejuht
Tel: 667 9788
E-post: arne.akk@tootukassa.ee

ILONA GURJANOVA
Eesti Disainerite Liit

Mis teeb disainist juhtimisinstrumendi ja kuidas seda konkurentsivõitluses ellu rakendada?

Konverents:

„Miks mõned ettevõtted on edukamad? Nähtav ja nähtamatu disainjuhtimine”
24. septembril Tallinnas

Seda, kuidas disainjuhtimist ellu rakendada, kuulab 24. septembril konverentsil „Miks mõned ettevõtted on edukamad? Nähtav ja nähtamatu disainjuhtimine”.

Konverentsi korraldajad on Loov Eesti ja Eesti Disainerite Liit EASi toel.

- 16.07-01.09.2010 kandideerimine Bruno auhindadele.
- 25.09.2010 Eesti Disainiauhinna Bruno auhindade üleandmine Disainiöö raames.

Lisainfo:
www.looveesti.ee
www.edl.ee

Tänapäeva ühiskonnas peetakse teadmisi majanduse stiimuliks. Turud muutuvad uute konkurentidega globaalsemaks, toote elutsükkel lüheneb, kliendid muutuvad nõudlikumaks ja tehnoloogia üha keerulisemaks. Innovatsioon aitab need väljakutsed võimalusteks muuta.

Kui hinnapõhine konkurents muutub üha vähem usaldusväärseks konkurentsieelise saavutamise vahendiks, siis disaini innovatsioonist on saanud elutähtis instrument toodete, teenuste ja isegi töökoha atraktiivsuse tõstmise vahend. Laiahaardeline ettevõttesisene lähene mine disainile panustab edukasse innovatsiooni. Seega peaks disain olema lahutamatu osa äriprotsessist ja seda juba arengu võimalikult varajases faasis.

Võime disainida silmapaistvaid tooteid, teenuseid ja kogemusi on ärilise edukuse üks nurgakive. Hästi juhitud disaini abiga saab ellu viia strateegiaid, luua innovatsiooni, ehitada üles brände ja tagada klientide rahulolu.

Kuid paljudes väikestes ettevõtetes kohaldatakse tõhusaid disainjuhtimise praktikaid haruharva. Tule-

museks on tooted, mis võivad küll tehniliselt olla heal tasemel, kuid mida on raske kasutada või need ei tekita kliendisihgrupis mingeid emotsionaalseid seoseid. Samamoodi on kahjulik ilusate esemete loomine, mis ei suuda piisavalt kasumit teenida, kuna tootmise seiskohast on tegemist halvasti läbi mõeldud disainiga, pole mõeldud kasutusmugavusele, on ebapiisava funktsionaalsusega või puuduliku tehnilise teostusega.

Veelgi suuremaks mureks võib aga osutuda olukord, kus ettevõtetel on suurepäraseid tooteid või teenuseid, aga kahe silma vahele on jäetud bränding, kommunikatsioon ja keskkond, mis ettevõtet teistest eristab ja on klientidele atraktiivne. Kokkuvõttes, sääraseid ettevõtteid ei suuda saavutada konkurentsieeliseid läbi disaini tõhusa kasutuse.

Disaini kui ühe peamise konkurentsivõime tõstmise instrumendi kasutus on ikka veel vähe arenenud. See on tõenäoliselt põhjustatud:

- disaini ning selle rolli vähesest mõistmisest ettevõtluses ja ühiskonnas;
- teadmatuses disainist kui innovatsiooni osast;

- disainjuhtimise vähesusest strateegilisel, taktikalisel ja tegevuspõhisel tasandil.

Juhtidel on raskusi disaini protsessi tuvastamise ja mõistmisega. 'Disaini' mõiste on keeruline, lai ja tihti-peale vääriti mõistetud või segadusse ajav. Mis puudutab 'disaini kui objekt/ese', siis on see tihtipeale limiteeritud märksõnadega 'kallis, luksускаubad nišiturgudele' või 'asjade välimus ja stiil'. Kui räägitakse 'disainist kui tegevusest', siis mõeldakse selle all vaid 'lõppviimistlust'; töövalmis vahendit arenguprotsessi lõpus. Sama kehtib ka disainjuhtimise kohta. Disainijuhtimine kui professionaalne tegevusvaldkond on turu jaoks endiselt uudne ning teadlikkus disainijuhtimise võimaluste kohta madal. Disainijuhtimise mõiste haarab palju erinevaid tegevusi ning ühtegi kokkulepitut definitsiooni ei ole. Euroopa Design Management Auhinna tiim kasutab järgnevat definitsiooni: „Disainijuhtimine tähendab disaini ressursside (sisemiste ja väliste) kultuurilist, strateegilist ja tegevuspõhist kasutust, mis on organisatsioonile kättesaadavad ning suunatud äritegevuse ja organisatsiooniliste eesmärkide loomisele ja saavutamisele.”

Euroopa riikides on läbi viidud mitmeid uuringuid disaini innovatsiooni ja majanduslike mõjude kohta, kuid tänaseni ei ole ükski neist olnud suunatud konkreetselt disainjuhtimise praktikatele. Uuringuid kinnitavad, et vaid väike osa ettevõtetest kasutab disaini strateegiliselt ning firmad, kes disainile strateegilisi rakendusi leiavad, on majanduslikult edukamad. Need uuringud näitavad, et disain võib luua lisandväärtust, eristada ettevõtteid konkurentidest ja suurendada kasvu, kuid ka seda, et disaini kasutab vaid väike hulk ettevõtteid. Paljud juhivad, kes ametlikult vastutavad disainiküsimuste eest, ei oska end disainjuhtimise kirjelduse põhjal määratleda. Nad töötavad tegevjuhtidena, tootejuhtidena, brändijuhtidena jne ja leiavad tihti peale, et disain on enamasti niikuinii lahutamatu osa nende funktsioonist.

Eristatakse brändijuhtimist ja disainijuhtimist:

- Brändijuhtimise all mõistetakse firma ja avalikkuse puutepunktide teadlikku kujundamist, selle osa on visuaalse identiteedi, sõnumi, stiili ja argumentide ühtsus. Avalik suhtlus (PR) on ehk sellele kõige sarnasem tegevus.
- Disainijuhtimine sisaldab endast ettevõtte arengu juhtimist, kasutades disainiprotsessi ja disainimõtlemist, samuti ettevõtte disainimeeskonna töö juhtimist (on see siis majasisene või väljastpoolt tellitud). Kui turundus tegeleb olemasoleva toote/teenuse pakkumisega, siis disainijuhtimine tegeleb uute toodete/teenuste loomisega või olemasolevate parendamisega. See on sisuliselt disainiteadliku arendusjuhi töö. (Allikas: Markko Karu, *The BrandManual OÜ*).

Rahvusvahelise konkurentsi tingimustes edumaa saavutamiseks peavad Euroopa ettevõtted olema

konkurentsivõimelisemad kui kunagi varem uuendades tegevusi, mis pakuvad kõrget lisandväärtust. Ettevõtetes loetakse disaini optimaalset kasutust üha tähtsamaks. Disaini strateegia integreerimine ettevõtte äristrateegiasse tugevdab tõestatult ettevõtte ainulaadsust, identiteeti ja positsiooni. Ühiskonnal tervikuna on väga suur majanduslik potentsiaal tõhustades disainikäitumist ettevõtluses.

Arvestades kasutegurit, mida oskuslik disainjuhtimine majandusele toob, on Eesti Disainerite Liit aktiivselt tegelenud vastavasisuliste koolituste ja seminaride korraldamisega; loonud Eeskujuliku disainjuhtimise kategooria Eesti Disainiauhinna Bruno juurde ning vahendab parimaid Eesti disainjuhtimise näiteid Euroopa Design Management Auhinnale. Eesmärk on motiveerida ettevõtteid oma äritegevuses aktiivselt disainijuhtimist kasutama ning tuua nähtavale Eestis tegutsevad ettevõtted ja organisatsioonid, kes disainijuhtimise põhimõtteid edukalt ellu rakendavad. Sel aastal toimub kandideerimine Bruno auhindadele 16. juulist kuni 1. septembrini. Eesti Disainiauhinna Bruno kätteandmine toimub Disainioõ raames 25. septembril.

2010. aastal toimub Euroopa Design Management Auhinna (DME) nominentide näitus ja auhinnagaala Lisabonis. 2011. aasta Euroopa Design Management Auhinna (DME) nominentide näitus ja auhinnagaala toimub Euroopa Innovatsioonifestivali raames Tallinnas.

Eestis on disainijuhtimise kogemust veel vähe, siiski on Euroopa Design Management auhinnaga autasustatud kahte firmat: Aquatori ja Thulemad (2008) ning nominentideks on tõusnud üle 10 Eesti firma. Eestis on disainjuhtimise kategoorias Bruno auhinna võitnud ByRoller. **T**

Euroopa noorte ettevõtjate kongress 24.-26. september Peterburis, Venemaa

24.-26. septembril toimub Peterburis Euroopa Noorte ettevõtjate kongress, mille eesmärk on tutvustada osalejatele Venemaa ettevõtluskeskonda ning luua otsekontakte Venemaa ja Euroopa Liidu noorte ettevõtjate vahel. Ürituse korraldaja on Peterburi Noortekoda - JCI SPb (Junior Chamber International).

Registreerumine: E-post: congress-net@jcispb.com

Lisainfo: Tel: 521 1733

Seminar: Kuidas olla edukas riigihangetel? 14. septembril Kaubanduskojas

14. septembril käesoleval aastal toimub Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn) hangete teemaline seminar ettevõtjatele. Seminaril käsitletakse järgmiseid teemasid:

- Hea praktika edasiandmine ettevõtjatele (Justiitsministeeriumi riigihangete spetsialist Jarlo Dorbek)
- Riigihangeteseaduse viimased ja tulevad muudatused (Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi juhtivspetsialist Kadri Teder)
- Vaidlustuskomisjoni praktika, levinumad vead (Vaidlustuskomisjoni liige Veiko Vaske)

Seminaril osalustasu on Kaubanduskoja liikmetele 600 krooni/38,30 eurot ja mitteliikmele 1200 krooni/76,70 eurot. Hinnad sisaldavad käibemaksu. Registreerumise tähtaeg on 9. september.

Info ja registreerimine: MARJU NAAR

Tel: 604 0092 • E-post: marju.naar@koda.ee • www.koda.ee

Kontaktkohtumised säästliku ehitusega tegelevatele ettevõtjatele ja organisatsioonidele 23.-24. novembril Västeras, Rootsis

23.-24. novembril 2010 toimub Västeras, Rootsis kontaktkohtumiste üritus ehitussektori ettevõtetele ja organisatsioonidele. The Sustainable Construction B2B Matchmaking korraldatakse Rootsis rahvusliku algatuse Wooden City 2012 ja Euroopa Komisjoni projekti Net4Biz raames.

Osalemine ettevõtte esindajale on tasuta (teisele inimesele samast firmast on osalemistasu 175 eurot), ettevõtte kanda jäävad esindaja(te) lähetuskulud.

Lisainfo ja registreerimine: KRISTY TÄTTAR

Tel: 604 0093 • E-post: kristy@koda.ee

Õnnitleme juulikuu juubilare!

100

PIIMANDUSÜHISTU
E-PIIM TuÜ
liige alates 1994

20

BENEFIT AS
liige alates 2007

GEOTEHNIKA
INSENERIBÜROO
G.I.B. AS
liige alates 1999

KIVIRAND OÜ
liige alates 2004

MALMERK AS
liige alates 1991

MERITO OÜ
liige alates 1996

SAAM OÜ
liige alates 2006

VIPEX AS
liige alates 1995

15

ALFADENT AS
liige alates 1999

ANDRESE KLAASI AS
liige alates 1998

BALTI EKSPRESSREISIDE OÜ
liige alates 2009

BALTI KELLA AS
liige alates 2005

BESTMARKI
SUURKÖÖKIDE AS
liige alates 1996

CRAMO ESTONIA AS
liige alates 1996

DPD EESTI AS
liige alates 1996

FRESELLE AS
liige alates 2003

FURNITUUR
E. PERTTUNEN OÜ
liige alates 1996

HORIZON
TSELLULOOSI JA
PABERI AS
liige alates 1995

MC KASIINOD AS
liige alates 2003

PAKKER AVIO AS
liige alates 1998

PALMATIN OÜ
liige alates 1995

RIME KINNISVARA AS
liige alates 1999

TEVO KAUP AS
liige alates 1996

VÕRU HALLID AS
liige alates 1997

10

AQRIS SOFTWARE AS
liige alates 2003

KINDLUSTUSEST
KINDLUSTUSMAAKLER OÜ
liige alates 2003

KINNISVARAEKSPERT
TALLINN OÜ
liige alates 2004

KOPRA TRANSPORT OÜ
liige alates 2008

NORES PLASTIC OÜ
liige alates 2008

OIL TRADING ESTONIA AS
liige alates 2003

OPTIKA & DIAGNOSTIKA OÜ
liige alates 2001

PRIVA SHIPPING
COMPANY OÜ
liige alates 2003

PÕLVAMAA
HOIU-LAENUÜHISTU TuÜ
liige alates 2003

SUMMIT OÜ
liige alates 2002

TARTU MILL AS
liige alates 2002

TEEARU GRUPP OÜ
liige alates 2006

TEEDE
TEHNOKESKUS AS
liige alates 2001

TEHENERGO OÜ
liige alates 2002

TIIDO JA PARTNERID
KEELEAGENTUUR OÜ
liige alates 2004

VARLETON OÜ
liige alates 2004

5

ABRAMI SAEVESKI OÜ
liige alates 2007

AGROCHEMA EESTI OÜ
liige alates 2006

AVAEKSPERDID OÜ
liige alates 2009

BETONIMEISTER AS
liige alates 2006

FARMFREUND OÜ
liige alates 2008

FLOW SERVICE OÜ
liige alates 2005

HOME ART OÜ
liige alates 2008

HUSQVARNA
EESTI OÜ
liige alates 2006

JUGASTE, LIIVA JA
SEIMANN OÜ
liige alates 2006

KUUSK OÜ
liige alates 2009

MEDICONNECT OÜ
liige alates 2010

MEDICONNECT OÜ
liige alates 2010

RENDIPARK OÜ
liige alates 2006

SUMAR
INSTRUMENT OÜ
liige alates 2007

WEBMEDIA
GROUP AS
liige alates 2009

Õnnitleme augustikuu juubilare!

55

EESTI
RAHVUSRINGHÄÄLING
liige alates 2002

50

TALLINNA
KAUBAMAJA AS
liige alates 1961

20

JUHANI OÜ
liige alates 1997

RESTOR AS
liige alates 1996

15

BASSEINITEHNIKA AS
liige alates 1996

CARRING AS
liige alates 1992

ENDOORE OÜ
liige alates 1997

ITHAL NÕUKOJA AS
liige alates 2001

KPMS & PARTNERID OÜ
liige alates 2001

LOGOMARK OÜ
liige alates 1996

SANDMANI
GRUPI AS
liige alates 1996

TÖÖRIISTA &
TEHNIKA OÜ
liige alates 2003

10

KASTORAM OÜ
liige alates 2004

KAURITEL OÜ
liige alates 2007

NBI LOGISTIC AS
liige alates 2002

NEVOTEX EESTI OÜ
liige alates 2001

RESTEH OÜ
liige alates 2008

UNIBOX OÜ
liige alates 2002

Riigihanketeated:

EESTI

- Individuaalselt ventileeritavate hiirepuuride ostmine. Tähtaeg pakkumiste ostmiseks 22.09.2010. **Kood 3265**
- Autokütuse, autopesuteenuse ja autotarvikute riigihange. Tähtaeg 01.11.2010. **Kood 3266**
- Eesti Rahvusringhäälingu ühtse veebikeskkonna ja seonduvate teenuste ostmine. Tähtaeg on 20.09.2010. **Kood 3267**

SOOME

- Piima ja piimatoodete hange. Tähtaeg 29.10.2010. **Kood 3268**
- Kütteõlide hange. Tähtaeg on 17.09.2010. **Kood 3269**
- Suurköögi sisustuse hange koos mööbli ja tehnikaga. Tähtaeg 10.09.2010. **Kood 3270**
- Juhiga kaubaveokiteenuse ostmine. Igapäevaselt transporditav kaup seotud erinevate haiglatarvikutega. Tähtaeg on 30.08.2010. **Kood 3271**
- Metsatöö hange üheaastaseks perioodiks (võimalik üheaastane hankepikendus teenuste täiendavaks ostmiseks). Tähtaeg 30.08.2010. **Kood 3272**
- Sotsiaalhoolekanne ostab erinevaid kodumasinaid (elektripliidid, külmkapid, nõudepesu- ja pesumasinaid jms). Tähtaeg 31.08.2010. **Kood 3273**

ROOTSI

- Ostetakse märgiposte, märgistusmaterjale, märke (sh sisevalgustusega märke). Tähtaeg 10.09.2010. **Kood 3274**
- Põrandapaigaldustööde hange. Tähtaeg 31.08.2010. **Kood 3275**
- Hangitakse erinevaid turvatarvikuid – lukud, võtmed ja hinged, järelevalvesüsteemid, kapid, üüriseifid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks on 08.09.2010. **Kood 3276**

Täpsem info:
LEA AASAMAA

Tel: 604 0090 • E-post: lea@koda.ee

Vaata kõiki kehtivaid hanketeateid Koja veebilehelt www.koda.ee ▶ teenused ▶ valik riigihanketeateid.

Koostööpakkumised:

- Poola ettevõtte, mis on spetsialiseerunud alumiiniumi, terase ja tsingitud metallosade katmisele, otsib koostööpartnerit, kes teostaks metallosade kroonimist. Pakutakse alltöövõttu. **Kood 2010-07-23-027**
- Tšehhi ettevõtte, mis on spetsialiseerunud elektrooniliste turvaseadmete arendamisele ja tootmisele, otsib alltöövõtjaid ja edasimüüjaid. **Kood 2010-07-22-004**
- Läti ettevõtte, mis toodab kirste ja muid matusetarbeid, otsib oma toodetele edasimüüjaid. **Kood 2010-07-29-011**
- Poola ettevõtte, mis toodab laia valikut kalatooteid, otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-27-032**
- Läti firma, mis valmistab tekstiiltooteid beebidele ja emadele, otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-23-031**
- Läti mööblitootja otsib oma toodetele edasimüüjaid. **Kood 2010-07-23-022**
- Türgi ettevõtte, mille põhi-tegevus on marmorplokkide ja -plaatide tootmine, otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-21-004**
- Itaalia hõbeehteid tootev firma otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-20-024**
- Rumeenia ettevõtte, mis tegeleb mööbli tootmisega, otsib oma toodetele edasimüüjaid ja soovib teha alltöövõttu. **Kood 2010-07-20-018**
- Venemaa turismifirma (majutus, spaateenused jne), mis on turuliider Baikali piirkonnas, otsib oma teenustele edasimüüjaid. **Kood 2010-07-20-014**
- Leedu ettevõtte, mis on spetsialiseerunud LCD TV-, video- ja koduelektronika hulgimüügile, otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-19-062**
- Serbia metalltoodete tootja (konteinerid, radiaatorid, boilerid jne) otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-19-044**
- Prantsusmaa ökoloogiliste puhastusvahendite tootja (pesupulbrid, plekieemaldus- ja nõudepesuvahendid jne) otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-16-036**
- Prantsusmaa uksetootja otsib alltöövõtjaid. **Kood 2010-07-16-18**
- Läti turbatootja otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-16-015**
- Itaalia oliiviõli ja veinide tootja otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-07-08-058**
- Leedu ettevõtte, mis tegeleb laevaehituse ja -remonditöödega, otsib partnereid, kellele teha alltöövõttu. **Kood 2010-06-30-029**
- Saksa firma, mis valmistab rahvarõivad ja rahvarõivanukke, otsib nukkude tootjaid. **Kood 2010-06-28-008**
- Ungari ortopeediliste jalanõude tootja müüb firma või ettevõtte osaluse. **Kood 2010-06-23-001**
- Suurbritannia ettevõtte, mis toodab loodussõbralikke värve ja puidutöötlemisvahendeid, otsib edasimüüjaid. **Kood 2010-06-09-019**
- Bulgaaria mainekas loodustoodete tootja (seebid, aroomiküünlad, vannisoolad ja -õlid, parfüümveed jne) otsib edasimüüjaid.

Täpsem info:
ANNIKA METSALA

Tel: 604 0091

E-post: annika.metsala@koda.ee

Liikmelt liikmele:

Lisainfo:

KADRI LIIMAL

Tel: 523 6146 • E-post: kadri@koda.ee

ÜRITUS- JA TURUNDUSAGENTUUR EVENT MASTERS OÜ

- TÄHELEPANUMÄNG KUMUMINE
(sobiv meeskonnakoolituseks ning motivatsiooniks)
- PIMEÕHTUSÕÖK
(kliendi- või tänuüritus)
- FILMI- VÕI VIDEOVÕTTED
(loov sisekommunikatsiooniüritus)
- SEMINAR VÕI KONVERENTS NOBLESSNERIS
(tööne arutelu tavatus kohas)

Eripakkumine Kaubandus-Tööstuskoja liikmetele: saad väärt ürituse IDEE TASUTA, kui tellid selle teostuse Event Mastersi meistrilt. Event Masters on pika ajalooga Eesti suurim üritusturundusettevõtte, kes kasutab oma töös ainsana Event ROI (püstitatud eesmärkide ning tulemuste mõõtmise tehnika) metoodikat.

Lisainfo: Tauno Loodus

Tel: 660 5970 • E-post: info@eventmasters.ee

PAYTEK OÜ

PayTek OÜ tegeleb sularaha käitlemiseseadmete tootmise, levitamise ja hooldamisega. Meil on suured kogemused raha teisaldusseadmete teenindamisel - meie teadmised ja kogemused aitavad hoida Teie mängu-, müügi- või parkimisautomaadid parimas seisus. Praegu tegutseme Baltimaades, Skandinaavias ja Venemaal / SRÜ piirkonnas. Seoses Eesti eurole üleminekuga pakume kompaktsed euro kupüüride kontrollimiseadmeid ja müntide vahetamise aparate. Eesti Kaubandus-Tööstuskoja liikmetele pakume hinnasoodustust -10%. Pakkumine kehtib kuni 31.12.2010

Lisaks otsime partnereid ja edasimüüjaid meie PayLock seeriale. PayLock'i on võimalik kasutada igal pool, kus on ühendus vooluvõrguga, hoolimata asukohast - kontor, ülikoolilinnakus, tööl või kodus.

Lisainfo:

Tel: 553 5006 (eesti, vene, inglise, saksa), 552 4397 (vene, inglise)

E-post: info@paytek.eu • www.paytek.ee

AUTOMAATIKA KESKUS OÜ

Automaatika Keskus OÜ on Saksamaa kõrgkvaliteedi tootjate Scheidt & Bachmann GmbH, Marantec GmbH ning Inglismaa tootja MetricGroup ametlikud esindajad Baltikumis. Automaatika Keskus OÜ püüdleb ettevõtte efektiivse juhtimisega kokkulepitud eesmärkide suunas, tagada pikas perspektiivis ettevõtte suutlikkus pakkuda stabiilse kvaliteediga teenust ning vältida oma tegevuses kriisilukordade tekkimist. Meie peamised tegevusvaldkonnad on järgmised: parkimise, ühistranspordi- ja läbipääsu automaatsed süsteemid, läbipääsuväravad (pöörväravad, turvaväravad, turnikeed), turvasüsteemid, intercom kaughaldussuhtlus ja videosüsteemid, väravate automaatika (liug ja tiib), aiad ja väravad (piirdelahendused HERAS), müük, paigaldus, hooldus ja tugiteenus. Meie sihtgrupid:

- Ärikliendid (liikluse ja parkimisopereerimise operaatorid, kinnisvaraarenduse ettevõtted, ehituse peatöövõtjad, logistika ja ekspedeerimisfirmad, äri- ja büroohooned; tootmisettevõtted, jae- ja hulgikaubandus, spordirajatised, sadamad);
- Erakliendid (korterühistud, eramurajoonid);
- Riikliku tasemega kliendid (ministeeriumid, Riigi Kinnisvara, maavalitsused, kohalikud omavalitsused, kaitsejõudude struktuuriüksused, piirivalve, tolliamet, koolid, lasteaiaid, ühistransport, raudtee).

Soodustust Kaubanduskoja liikmetele -15%, kehtib kuni 31.12.2010. Lisaks otsime oma toodetele edasimüüjaid, kellega koos turul areneda ja kasvada.

Lisainfo: Kaino Tülle

Tel: 677 8836, 507 7882 • E-post: kaino@automaatikakeskus.ee

www.automaatikakeskus.ee

Kaubanduskoda

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda • Toom-Kooli 17, 10130 Tallinn

Tel: 604 0060 • Faks: 604 0061 • E-post: koda@koda.ee • www.koda.ee

Teenuste osakond

Tel: 604 0077 • konsultatsioon • päritolusertifikaadid • ATA-Carnet • tollikonsultatsioonid

Tel: 604 0080 • äridelegatsioonid • messid • kontaktpäevad

Tel: 604 0082 • koostööpakkumised

Poliitikakujundamise- ja õigusosakond

Tel: 604 0060 • konsultatsioon • majanduspoliitiline tegevus

Turundus- ja liikmesuhete osakond

Tel: 604 0089 • liikmeks astumine • Tel: 604 0086 • liikmesuhted

Tel: 604 0088 • avalikud suhted

Teataja toimetis • toimetaja Kadri Liimal • Tel: 604 0085 • E-post: kadri@koda.ee

Raamatupidamine

Tel: 604 0067

Kaubanduskoja Tartu esindus

Pikk tn 14, 51013 Tartu • Tel: 744 2196

Kaubanduskoja Pärnu esindus

Ringi 35, 80010 Pärnu • Tel: 443 0989

Kaubanduskoja Kuressaare esindus

Tallinna 16, 93811 Kuressaare • Tel: 452 4757

Kaubanduskoja Jõhvi esindus

Pargi 27-203, 41537 Jõhvi • Tel: 337 4950

Uued ekspordikoolitused ärihooajal 2010-2011

Uuel ärihooajal 2010-2011 jätkab Kaubanduskoda juba heaks tavaks saanud ekspordivaldkonda puudutavate koolituste korraldamisega. Ajavahemikus september 2010, kuni juuni 2011 viiakse läbi koolitusprojekt „Ekspordivaldkonna koolitused 2010”. Koolituse eesmärk on Eesti eksportööride teadmiste kasvatamine. Koolituse tulemusena luuakse eeldused ettevõtete ekspordikäibe ja kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste osakaalu suurendamiseks. Ekspordivaldkonna koolitused on suunatud väikese ja keskmise suurusega tegutsevatele eksportööridele.

Koolitusteemasid on neli:

- **Ekspordiplaani koostamise koolitus**
(kokku kaheksa kolmepäevast koolitust 2+1, millest kaks on vene keeles)
- **Välismessikoolitus**
(kokku kaheksa koolitust, millest üks on vene keeles)
- **Turu-uuringute koostamise koolitus**
(kokku kuus koolitust)
- **Müügivõrgu loomise ja arendamise koolitus**
(kokku kuus koolitust)

Lisaks Tallinnale viiakse koolitused läbi Eestimaa eri paikades – Tartus, Pärnus, Jõhvis, Võrus, Kuressaares. Sellega luuakse ettevõtjatele võimalus valida neile sobiv koht. Infoga koolituste sisu, ajakava ja toimumispaikade kohta saab tutvuda Kaubanduskoja kodulehel (www.koda.ee). Samas on ka võimalik koolitustele registreeruda.

„Ekspordivaldkonna koolitused 2010” projekti esimene koolitus leiab aset 13., 14. ja 20. septembril Tallinnas. Tegemist on kahest osast koosneva Ekspordiplaani koostamise koolitusega (2+1). 13. ja 14. septembril toimuvad ka esimesed koolitused Jõhvis: Välismessikoolitus 13. septembril ning Turu-uuringute koolitus 14. septembril.

Koolitustes osalejatele jagavad teadmisi kogemustega lektorid. Ekspordiplaani koostamise koolituse viivad läbi **Juhan Bernadt** ja **Yrjo Ojasaar**. Välismessikoolituse, turu-uuringute koolituse ja müügivõrgu koolituse läbiviija on **Jakob Saks**.

TALLINN

13., 14., 20. september 2010	Ekspordiplaani koostamise koolitus
17. jaanuar 2011	Välismessikoolitus
21., 22., 28. veebruar 2011	Ekspordiplaani koostamise koolitus – vene keeles
14., 15., 21. märts 2011	Ekspordiplaani koostamise koolitus
4. aprill 2011	Välismessikoolitus – vene keeles
5. aprill 2011	Müügivõrgukoolitus
2. mai 2011	Välismessikoolitus
3. mai 2011	Müügivõrgukoolitus

TARTU

4., 5., 11. oktoober 2010	Ekspordiplaani koostamise koolitus
15. november 2010	Välismessikoolitus
16. november 2010	Turu-uuringute koolitus
19. jaanuar 2011	Müügivõrgukoolitus

JÕHVI

13. september 2010	Välismessikoolitus
13. september 2010	Turu-uuringute koolitus
18., 19., 25. oktoober 2010	Ekspordiplaani koostamise koolitus
9. veebruar 2011	Müügivõrgukoolitus
7., 8., 14. märts 2011	Ekspordiplaani koostamise koolitus – vene keeles

PÄRNU

25. oktoober 2010	Välismessikoolitus
26. oktoober 2010	Turu-uuringute koolitus
8., 9., 15. november 2010	Ekspordiplaani koostamise koolitus
9. märts 2011	Müügivõrgukoolitus

VÕRU

17., 18., 24. jaanuar 2011	Ekspordiplaani koostamise koolitus
7. märts 2011	Välismessikoolitus
8. märts 2011	Turu-uuringute koolitus
4. mai 2011	Müügivõrgukoolitus

KURESSAARE

7. veebruar 2011	Välismessikoolitus
8. veebruar 2011	Turu-uuringute koolitus

Üle **170 sihtkoha** Euroopas

Kohale lennutab **Estonian Air**

www.estonian-air.ee

Kuhu sina jõuda tahad?

 ESTONIAN AIR